

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 18. oktobrī
(OR. en)

14009/23

VISA 201
COEST 548
COWEB 123
MIGR 323
FRONT 307
ASIM 90
COMIX 445

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2023. gada 18. oktobris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre *Thérèse BLANCHET*

K-*jas* dok. Nr.: COM(2023) 730 final

Temats: KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
SESTAIS ZIŅOJUMS SASKAŅĀ AR VĪZU REŽĪMA ATCELŠANAS
APTURĒŠANAS MEHĀNISMU

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 730 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 730 *final*

Briselē, 18.10.2023.
COM(2023) 730 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**SESTAIS ZIŅOJUMS SASKAŅĀ AR VĪZU REŽĪMA ATCELŠANAS
APTURĒŠANAS MEHĀNISMU**

Satura rādītājs

IEVADS	2
I. ES KAIMIŅREĢIONU VALSTIS.....	5
1. VALSTIS, KURĀS BEZVĪZU REŽĪMS IR SPĒKĀ MAZĀK NEKĀ SEPTIŅUS GADUS	5
GRUZIJA	5
UKRAINA	10
2. VALSTIS, KURĀS BEZVĪZU REŽĪMS IR SPĒKĀ VAIRĀK NEKĀ SEPTIŅUS GADUS .	15
ALBĀNIJA.....	15
BOSNIJA UN HERCEGOVINA.....	19
MOLDOVAS REPUBLIKA	22
MELNKALNE	25
ZIEMEĻMAĶEDONIJA.....	28
SERBIJA	31
II. CITAS BEZVĪZU REŽĪMA VALSTIS	35
BEZVĪZU REŽĪMA VALSTIS, KURAS IZMANTO IEGULDĪTĀJU PILSONĪBAS SHĒMAS	35
VANUATU	36
AUSTRUMKARĪBU VALSTIS	38
SECINĀJUMS	40

IEVADS

Vīzu režīma liberalizācija ir Eiropas Savienības (ES) sadarbības pīlārs migrācijas, drošības un tiesiskuma jomā. Tā sekmē mobilitāti un tiešus personiskus kontaktus.

Regulas (ES) 2018/1806 (“Vīzu regula”)¹ 8. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisijai ir pienākums pienācīgi pārraudzīt to, vai valstis, kuru valstspiederīgajiem pēc vīzu režīma liberalizācijas dialoga sekmīgas noslēgšanas ir noteikts bezvīzu režīms iecelšanai ES, nepārtraukti izpilda prasības, kas jāizpilda, lai piemērotu atbrīvojumu no vīzu prasības. Šajā nolūkā Komisija kopš 2017. gada saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu² ir pieņēmusi piecus ziņojumus, kas attiecas uz bezvīzu režīma valstīm Rietumbalkānos (Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Melnkalni, Ziemeļmaķedoniju un Serbiju) un Austrumu partnerībā (Gruziju, Moldovas Republiku (turpmāk “Moldova”) un Ukrainu).

Pamatojoties uz šo ziņojumu konstatējumiem un vispārēju ES ieviesto bezvīzu režīmu uzraudzību visā pasaulē³, Komisija 2023. gada 30. maijā pieņēma paziņojumu⁴, kurā uzsvērtas galvenās problēmas neatbilstīgas migrācijas un ar bezvīzu režīmu darbību saistītas drošības jomā un pašreizējā vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānisma galvenie trūkumi, nosakot apspriešanās procesu par iespējamo veidu, kā risināt šīs problēmas un uzlabot mehānismu.

Viens no paziņojumā ietvertajiem aspektiem attiecās uz nepieciešamību pastiprināt bezvīzu režīma valstu uzraudzību atbilstīgi Eiropadomes 2023. gada 9. februāra secinājumiem⁵. Kā paziņots Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas 2023. gada 20. marta vēstulē Eiropadomei, Komisija pašlaik iepazīstina ar tiesību akta priekšlikumu, ar ko pārskata vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu⁶, kā arī ar ziņojumu par jaunu stratēģisku un visaptverošu vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu. Viens no galvenajiem priekšlikuma mērķiem ir stiprināt Komisijas uzraudzības un ziņošanas uzdevumus, ieviešot skaidru iespēju ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu aptvert ne tikai ES kaimiņvalstis, bet arī citus ģeogrāfiskos apgabalus, pievēršoties tām trešām valstīm, kurās ir konkrētas problēmas, kas, ja netiek risinātas, var iedarbināt apturēšanas mehānismu.

No vienas puses, kā noteikts Regulas (ES) 2018/1806 8. panta 4. punktā, ziņojumā ir novērtēts, vai valstis, kas noslēgušas vīzu režīma liberalizācijas dialogu mazāk nekā pirms septiņiem gadiem (Gruzija un Ukraina), nepārtraukti izpilda vīzu režīma liberalizācijas prasības. No otras puses, ziņojumos par valstīm, kas noslēgušas vīzu režīma liberalizācijas dialogu pirms vairāk nekā septiņiem

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1806 (2018. gada 14. novembris), ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru valstspiederīgajiem minētā prasība neattiecas (OV L 303, 28.11.2018., 39. lpp.).

² COM(2017) 815 final (pirmais ziņojums), COM(2018) 856 final (otrais ziņojums), COM(2020) 325 final (trešais ziņojums), COM(2021) 602 final (ceturtais ziņojums), COM(2022) 715 final/2 (piektais ziņojums).

³ Kā uzskaitīts Regulas (ES) 2018/1806 II pielikumā.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par ES bezvīzu režīmu uzraudzību (COM(2023) 297 final).

⁵ Eiropadomes ārkārtas sanāksme (2023. gada 9. februāris) — secinājumi, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2023-INIT/lv/pdf>. Eiropadome uzsvēra, ka, “[I]ai pārvaldītu migrāciju, kā arī — attiecīgā gadījumā — lai bezvīzu režīmi kopumā darbotos labi un būtu ilgtspējīgi, ir neatliekami un izšķiroši svarīgi, lai kaimiņvalstis pieskaņotos vīzu politikai”, un ka “būtu jāpastiprina kaimiņvalstu vīzu politikas uzraudzība”.

⁶ COM(2023) 642.

gadiem (Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Moldovu, Melnkalni, Ziemeļmaķedoniju un Serbiju)⁷, uzmanība ir pievērsta konkrētām problēmām, kas saistītas ar bezvīzu režīma piemērošanu šīm valstīm, piemēram, vīzu politikas saskaņošanai, ieguldītājiem paredzētām pilsonības shēmām, sadarbībai atpakaļuzņemšanas jomā un nepamatotiem patvēruma pieteikumiem.

Visām astoņām valstīm jautājumi, kas saistīti ar kritērijiem, kuri aplūkoti valstu noslēgtajos vīzu režīma liberalizācijas dialogos, ir novērtēti paplašināšanās procesa ietvaros saskaņā ar 23. nodaļu "Tiesu iestādes un pamattiesības" un 24. nodaļu "Tieslietas un iekšlietas" un sīki izklāstīti nākamajā Komisijas ikgadējā paplašināšanās dokumentu kopumā. Konkrēti, paplašināšanās dokumentu kopumā tiek arī detalizēti ziņots par kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu centieniem stiprināt tiesiskumu un cīņu pret korupciju. Tās ir tā saukto "pamatjautājumu" daļas, kas ir pievienošanās procesa stūrakmens un kas noteiks partneru kopējo progresa tempu ceļā uz ES.

Attiecībā uz Rietumbalkāniem ziņojuma pamatā ir tāda pašreizējā ES rīcības plāna īstenošana, kurš ļauj risināt migrācijas problēmas maršrutā un kuru Komisija iesniedza 2022. gada 5. decembrī⁸. Rīcības plānā citu problēmu vidū ir apskatīts tas, ka 2022. gadā pieauga neatbilstīga migrācija uz ES, izmantojot Rietumbalkānu maršrutu. Dalībvalstu ārējo robežu šķērsošanas gadījumu pieaugušo skaitu zināmā mērā izraisīja sekundārās kustības, kas iet cauri reģionam, un Rietumbalkānos bezvīzu režīmā ieceļojušie cilvēki, kas ceļo tālāk uz ES. Rīcības plāns ir palīdzējis nodrošināt ieceļotāju skaita samazināšanos, un tā mērķis ir ne tikai izstrādāt kopēju, saskaņotu rīcību ES līmenī, bet arī turpināt stiprināt sadarbību migrācijas jautājumos starp ES un Rietumbalkānu partneriem. Rīcības plāns aptver robežu pārvaldību, patvēruma un uzņemšanas spējas, migrantu kontrabandas apkarošanu, sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā un atgriešanas jautājumus, kā arī vīzu politikas saskaņošanu.

Kopumā visās šajās politikas jomās, pateicoties pastiprinātai iesaistei un saziņai ar visiem Rietumbalkānu partneriem visos līmeņos, ir saglabāts labs īstenošanas temps. Tomēr jāturpina darbs rīcības plāna īstenošanā. Neatbilstīga migrācija joprojām ir galvenā Rietumbalkānu partneru problēma. Migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības apkarošana joprojām ir prioritāte. Lai gan reģionā ir atkārtoti ieviestas vīzas prasības dažām galvenajām valstīm, kas saistītas ar neatbilstīgas ieceļošanas pieaugumu 2022. gadā, ir jānodrošina turpmāka vīzu politikas saskaņošana. Komisija ir palielinājusi savu finansiālo atbalstu, Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (*IPA III*) ietvaros piešķirot ar migrāciju saistītām darbībām reģionā kopējo finansējumu 291,9 miljonu EUR apmērā (2021.–2023. gads).

Sākot no 2023. gada 31. augusta, reģistrēti 62 967 neatbilstīgas robežšķērsošanas gadījumi, ieceļojot ES dalībvalstīs pa Rietumbalkānu maršrutu⁹. Salīdzinājumā ar to pašu 2022. gada periodu tas ir samazinājums par 28 %, kas lielā mērā saistīts ar notiekošo vīzu politikas saskaņošanas procesu, kuru īsteno Rietumbalkānu partneri. Galvenās maršrutā novērotās tautības joprojām ir sīrieši, afgāņi un turki.

⁷ Regulas (ES) 2018/1806 8. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisijai attiecībā uz šīm trešām valstīm ir jāsniedz ziņojums tikai septiņu gadu laikposmā pēc vīzu režīma liberalizācijas stāšanās spēkā datuma; pēc tam Komisija var turpināt sniegt ziņojumu tad, kad vien tā uzskata to par nepieciešamu, vai pēc Eiropas Parlamenta vai Padomes pieprasījuma.

⁸ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf.

⁹ Operatīvie dati, *Frontex*, <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>.

Ziņojumā savu ieguldījumu ir devušas astoņas aptvertās valstis, Eiropas Ārējās darbības dienests, ES delegācijas, attiecīgās ES tieslietu un iekšlietu aģentūras¹⁰ un dalībvalstis. Septiņpadsmit dalībvalstis minēja atbilstīgus piemērus par sadarbību ar attiecīgajām valstīm migrācijas un drošības jomā. Šī sniegtā informācija ir palīdzējusi sagatavot attiecīgos ziņojumā ietvertos novērtējumus.

Šajā sestajā ziņojumā ir novērtētas attiecīgo valstu 2022. gadā veiktās darbības, sniedzot arī jaunāko informāciju par 2023. gadu, ja uzskatīts, ka tā būtiski ietekmē šā gada ieteikumus. Tajā arī ziņots par operatīvo sadarbību ar ES un dalībvalstīm¹¹ un iekļauts pārskats par migrācijas tendencēm¹², kas atspoguļo *Eurostat* datus par 2022. statistikas gadu, tajā skaitā izmaiņas salīdzinājumā ar 2021. gadu.

Kā teikts 2023. gada 30. maija paziņojumā un jau īstenojot jauno pieeju, kas izklāstīta tiesību akta priekšlikumā par apturēšanas mehānisma pārskatīšanu, ziņojumā pirmo reizi ir ietvertas ne tikai ES kaimiņreģionu valstis, bet arī citi ģeogrāfiskie apgabali, īpaši pievēršoties bezvīzu režīma valstīm, kurās ir radušies konkrēti jautājumi un ar kurām var būt nepieciešama turpmāka sadarbība, lai risinātu konkrētas ar migrāciju un/vai drošību saistītas problēmas, kuras varētu novērtēt saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu. Ņemot vērā vienu no iepriekš minētajā paziņojumā apzinātajām galvenajām problēmām, ziņojuma II sadaļā ir novērtētas bezvīzu režīma valstis, kurās darbojas ieguldītāju pilsonības shēmas. Ieguldītāju pilsonības shēmas (ieguldītājiem paredzētas programmas pilsonības iegūšanai, ko parasti dēvē arī par “zelta pasēs” shēmām), ko īsteno trešās valstis, no kurām ES var ieceļot bez vīzām, var radīt vairākus drošības riskus ES. Šajās shēmās pilsoņu tiesības tiek piešķirtas, pamatojoties uz vietējiem ieguldījumiem vai fiksētu maksu, izvirzot zemas prasības attiecībā uz uzturēšanos vai neizvirzot tās vispār, gandrīz neveicot drošības pārbaudes un neizveidojot patiesu saikni ar attiecīgo trešo valsti. Attiecīgās trešās valstis bieži reklamē šīs shēmas kā “zelta pasēs” shēmas ar skaidru mērķi atļaut bezvīzu ieceļošanu Savienībā trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem pretējā gadījumā būtu nepieciešama vīza. Šādas shēmas var ļaut to saņēmējiem apiet standarta Šengenas vīzu procedūru un ar to saistīto padziļināto individuālo migrācijas un drošības risku novērtējumu, kas citstarp attiecas uz iespējamu izvairīšanos no pasākumiem, ar kuriem novērš nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu¹³.

Komisija uzrauga visas bezvīzu režīma trešās valstis, kas izmanto ieguldītāju pilsonības shēmas. Pašlaik vairākas bezvīzu režīma trešās valstis tiek rūpīgi pārbaudītas saistībā ar potenciālajiem riskiem, ko radījušas ieguldītāju pilsonības shēmas vai to plāni veidot šādas shēmas.

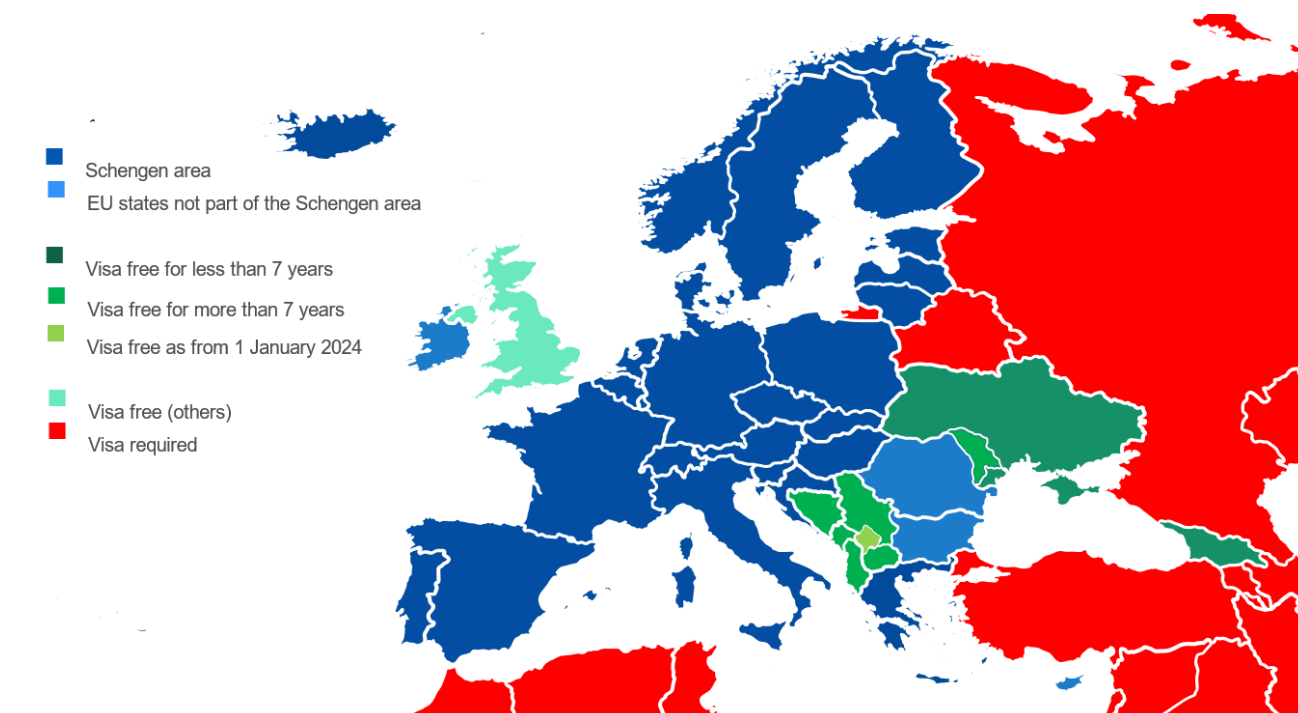
¹⁰ Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (*EUAA*), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*), Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (*Eurojust*) un Eiropas Savienības Aģentūra tiesībsardzības sadarbībai (Eiropols).

¹¹ Šajā ziņojumā ar “dalībvalstīm” saprot dalībvalstis, kas piemēro Regulu (ES) 2018/1806 (“Vīzu regula”), t. i., visas pašreizējās dalībvalstis (izņemot Īriju) un Šengenas asociētās valstis.

¹² Lai gan vīzu režīma liberalizācijas kritēriji, kas saistīti ar migrāciju, aprobežojas tikai ar attiecīgo trešo valstu migrācijas politiku, sadaļā par migrācijas tendencēm ir atspoguļota arī neatbilstīga migrācija uz dalībvalstīm, dalībvalstu izdotie ieceļošanas atteikumi un starptautiskās aizsardzības pieteikumi, ko šajā ziņojumā aptverto valstu valstspiederīgie iesnieguši dalībvalstīs.

¹³ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai Eiropas Savienībā” (COM(2019) 12 final, 23. lpp.)

I. ES KAIMIŅREĢIONU VALSTIS

1. VALSTIS, KURĀS BEZVĪZU REŽĪMS IR SPĒKĀ MAZĀK NEKĀ SEPTIŅUS GADUS

GRUZIJA

1. Vīzu politikas saskaņošana

Gruzijai ir bezvīzu režīms ar 24 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza¹⁴, proti, Armēniju, Azerbaidžānu, Bahreinu, Baltkrieviju, Belizu, Botsvānu, Dienvidāfriku, Dominikānas Republiku, Ekvadoru, Irānu, Jordāniju, Kataru, Kazahstānu, Kirgizstānu, Krieviju, Kuveitu, Libānu, Omānu, Saūda Arābiju, Tadžikistānu, Taizemi, Turciju, Turkmenistānu un Uzbekistānu.

Gruzija 2022. gadā nav panākusi progresu turpmākā vīzu politikas saskaņošanā.

2. Dokumentu, arī biometrisko datu, drošība

Gruzija biometriskās pasēs izsniedz kopš 2010. gada. Nebiometrisko pasu izmantošana tiks pakāpeniski izbeigta līdz 2025. gada 1. janvārim, kad beigsies pēdējo pašlaik apītē esošo nebiometrisko pasu darbības termiņš. Sadarbības ar Interpolu ietvaros Gruzija apmainās ar informāciju par pazaudētām un nozagtām pasēm.

3. Integrēta robežu pārvaldība, migrācijas pārvaldība un patvēruma politika

Gruzija turpināja centienus risināt jautājumu par nepamatoti patvēruma pieteikumiem, ko tās iedzīvotāji iesnieguši dalībvalstīs. Pamatojoties uz jauno ieceļošanas un izceļošanas likumu, kas stājās spēkā 2021. gada janvārī, 2022. gadā Gruzijas iestādes ir veikušas “izceļošanas kontroles pārbaudes” Gruzijas robežšķērsošanas vietās. Gruzija ziņo, ka 2021./2022. gada periodā šī sistēma ļāva novērst

¹⁴ Regulas (ES) 2018/1806 I pielikums.

kopumā 4677 Gruzijas iedzīvotāju izbraukšanu, kas uzskatīta par tādu, kura Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas risku.

Gruzijas iestādes turpināja centienus risināt šo jautājumu, sākot kriminālvajāšanu pret personām un grupām, kas iesaistītas migrantu kontrabandā, tajā skaitā tām, kas iesaistītas nepatiesas informācijas sniegšanā par izredzēm iesniegt sekmīgus patvēruma pieprasījumus ES. Tomēr to cilvēku skaits, kas reāli apsūdzēti, joprojām ir zems (2022. gadā — 11 cilvēki).

Gruzija regulāri sadarbojas ar attiecīgajām ES dalībvalstīm jautājumos, kas saistīti ar bezvīzu ieceļošanu, tajā skaitā jautājumā par Gruzijas iedzīvotāju neatbilstīgas uzturēšanās novēršanu. 2022. gadā šī sadarbība ietvēra 16 Gruzijas policijas amatpersonu nosūtīšanu uz atsevišķām ES dalībvalstīm, lai palīdzētu vietējām tiesībsardzības iestādēm, veicot astoņas kopīgas operācijas.

Gruzija, pamatojoties uz darba vienošanos par operatīvo sadarbību, kas atjaunota 2021. gadā, regulāri sadarbojas ar *Frontex*. Vairāki *Frontex* darbinieki ir nosūtīti darbam sauszemes un jūras robežšķērsošanas vietās, kā arī Tbilisi un Kutaisi starptautiskajās lidostās. Gruzijas policijas amatpersonas arī ir nosūtītas strādāt attiecīgo ES dalībvalstu lidostās. Šīs sadarbības galvenais mērķis ir novērst to, ka Gruzijas iedzīvotāji ļaunprātīgi izmanto bezvīzu ieceļošanu, tajā skaitā iesniedzot nepamatotus patvēruma pieteikumus.

Gruzija cieši sadarbojās ar dalībvalstīm atpakaļuzņemšanas jomā. Visā laikposmā no 2017. gada līdz 2022. gadam Gruzijas iestāžu pozitīvo lēmumu skaits attiecībā uz atpakaļuzņemšanas pieprasījumiem ir vidēji 98 %. Gruzija arī ļoti cieši sadarbojās atgriešanas jomā, tajā skaitā to repatriācijas lidojumu jomā, kas organizēti atgriešanas nolūkos. 2022. gadā Gruzijas pavadīšanas speciālisti piedalījās *Frontex* apmācībās par savākšanas atgriešanas operācijām¹⁵, lai nodrošinātu augstākos ES standartus šādu operāciju īstenošanā. Vairākas dalībvalstis, kā arī *Frontex* atzinīgi novērtēja labo sadarbību ar Gruziju attiecībā uz repatriācijas lidojumu izmantošanu atgriešanas nolūkos.

4. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Gruzijas valstspiederīgo starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaits dalībvalstīs palielinājās par 81 % salīdzinājumā ar 2021. gadu, proti, 2022. gadā tika iesniegti 26 450 pieteikumu (2021. gadā — 14 635 pieteikumi). Atzīšanas līmenis¹⁶ paaugstinājās no 5 % 2021. gadā līdz 7 % 2022. gadā.

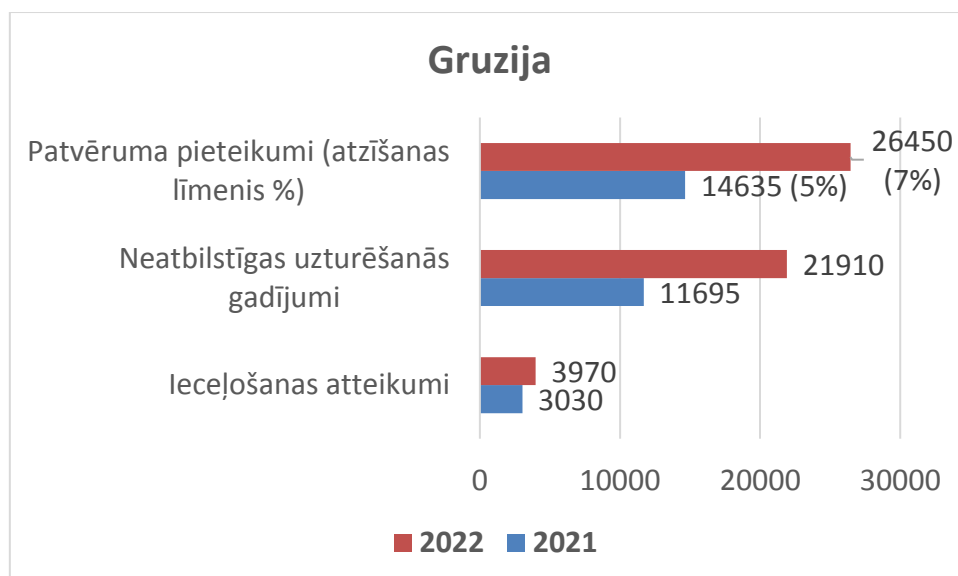
2022. gadā Gruzijas iedzīvotāji 25 reizes neatbilstīgi šķērsoja robežu ar dalībvalstīm. To 2022. gadā atklāto Gruzijas valstspiederīgo skaits, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 87 % (no 11 695 personām 2021. gadā līdz 21 910 personām 2022. gadā). Gruzijas valstspiederīgajiem izdoto ieceļošanas atteikumu skaits pieauga par 31 % (no 3030 atteikumiem 2021. gadā līdz 3970 atteikumiem 2022. gadā).

2022. gadā Gruzijas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits pieauga par 50 % (16 275 lēmumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 10 820 lēmumiem 2021. gadā), kā arī pieauga atgriezto

¹⁵ Veicot savākšanas atgriešanas operācijas, atgriežamās personas no izlidošanas lidostas savāc viņu galamērķa valsts iestādes. Transporta līdzekļus un pavadīšanas speciālistus nodrošina minētā trešā valsts.

¹⁶ Šajā ziņojumā atzīšanas līmeni aprēķina kā pirmajā instancē pieņemto labvēlīgo lēmumu (cita starpā par aizsardzību saskaņā ar Ženēvas konvenciju, alternatīvo aizsardzību un humānās aizsardzības statusu) īpatsvaru pirmajā instancē pieņemto lēmumu kopējā skaitā. Definīciju sk. vietnē https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

personu skaits (7760 personas 2022. gadā salīdzinājumā ar 4935 personām 2021. gadā, pieaugums par 57 %). Atgriešanas rādītājs nedaudz uzlabojās no 46 % 2021. gadā līdz 48 % 2022. gadā.

Avots: Eurostat

5. Sabiedriskā kārtība un drošība

Gruzija turpināja centienus apkarot korupciju. Parlaments 2022. gadā pieņēma tiesību aktus, ar ko izveido Korupcijas apkarošanas biroju — aģentūru, kas atbildīga par korupcijas apkarošanas politikas izstrādi un tās īstenošanas uzraudzību. Tās kompetencē ietilpst augsta līmeņa amatpersonu aktīvu deklarāciju un politisko partiju finansiālās darbības uzraudzība, trauksmes cēlēju aizsardzība, kā arī interešu konfliktu apzināšana un novēršana valsts iestādēs.

Ir izstrādāts politikas koordinācijas satvars, taču galvenā korupcijas apkarošanas politikas koordinācijas platforma — Valsts korupcijas apkarošanas padome — nav tikusies kopš 2019. gada. Līdz ar Korupcijas apkarošanas biroja izveidi atsevišķi politikas koordinācijas aspekti tika uzticēti šim birojam. Ir skaidri jānosaka biroja un padomes pilnvaras, jo īpaši politikas izstrādes un uzraudzības jomā. 2023. gada septembra beigās Gruzija Venēcijas komisijai nosūtīja lūgumu sniegt atzinumu par tās spēkā esošajiem tiesību aktiem, kas attiecas uz Korupcijas apkarošanas biroja izveidi un Speciālās izmeklēšanas dienestu.

Operatīvā līmenī par cīņu pret korupciju atbild Gruzijas Valsts drošības dienesta Korupcijas apkarošanas aģentūra. Šo uzdevumu veica arī Civildienesta birojs, kurš atbalsta korupcijas apkarošanas politikas īstenošanu Gruzijas civildienesta ierēdņu vidū un kura viens no galvenajiem pienākumiem ir valsts amatpersonu aktīvu un procentu deklarēšanas shēmas pārvaldība. 2022. gada pirmajos deviņos mēnešos kopumā par korupciju pie kriminālatbildības tika saukti 115 cilvēki, bet notiesāti 95 cilvēki. Atbildība par aktīvu deklarēšanu tagad ir nodota Korupcijas apkarošanas birojam.

Augsta līmeņa korupcija joprojām ir joma, kurai jāpievērš uzmanība, un, galvenais, problēma, kas saistīta ar liela mēroga savtīgām interesēm un to ietekmi gan politiskajā, gan tiesiskajā, gan ekonomiskajā jomā. 2023. gada februārī Gruzija izstājās no ESAO Austrumeiropas un Vidusāzijas valstu korupcijas apkarošanas uzraudzības tīkla (ESAO/CAN).

Gruzija ir Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) dalībniece. Tā ir īstenojusi vai izskatījusi astoņus no 16 ieteikumiem, kas ietverti 4. kārtas novērtējuma ziņojumā. 2023. gada maijā Gruzija īstenoja vienu vēl neizpildītu GRECO ieteikumu par aktīvu deklarēšanas režīma darbības jomas

paplašināšanu, iekļaujot tajā visus prokuroorus. Joprojām ir jāsteno ieteikums par tiesnešu imunitātes attiecināšanu tikai uz darbībām, kas saistītas ar viņu dalību tiesas lēmumu pieņemšanā (“funkcionālā imunitāte”).

Gruzija centās uzlabot juridiskos instrumentus cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, palielinot Finanšu uzraudzības dienesta pilnvaras un izveidojot Pastāvīgo starpaģentūru komisiju. Šīs komisijas uzdevums ir izstrādāt un iesniegt valdībā Valsts nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (NILL/TFN) stratēģiju un rīcības plānu 2023.–2025. gadam. Pirmā komisijas darba sēde notika 2022. gada 20. septembrī. Operatīvā līmenī 2022. gada maijā tika pieņemtas jaunas pamatnostādnes par virtuālās valūtas arestu, kuras šobrīd bieži izmanto izmeklētāji un prokurori krimināllietās par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju.

Attiecībā uz cīņu pret terorismu 2022. gada janvārī tika pieņemta jaunā Terorisma apkarošanas valsts stratēģija 2022.–2026. gadam un tai atbilstošais rīcības plāns. Stratēģijā ietverta finanšu sankciju mehānisma pieņemšana un ņemti vērā Finanšu darījumu darba grupas (*FATF*) ieteikumi un *MONEYVAL* 2020. gada ziņojumā par Gruziju¹⁷ sniegtie ieteikumi. Gruzijas Valsts drošības dienests turpināja aktīvi sadarboties ar Eiropolu, pievienojoties Terorisma apkarošanas apvienotajai sadarbības grupai un piedaloties analītiskajos projektos, tajā skaitā Teroristu finansēšanas izsekošanas programmā (*TFTP*).

Saskaņā ar Organizētās noziedzības apkarošanas valsts stratēģiju 2021.–2024. gadam Gruzijas tiesībsargāšanas iestādes koncentrējas uz to, lai apkarotu kibernetiskās noziedzības un narkotiku tirdzniecību uz ES, kas noziedzīgām grupām ir ievērojams peļņas avots. Gruzija ziņoja par attiecīgā personāla skaita palielināšanu 2022. gadā, centieniem palielināt starpaģentūru sadarbību un sabiedrības informētības uzlabošanas kampaņu sākšanu, jo īpaši par apdraudējumiem, kas saistīti ar kibernetiskās noziedzības. Gruzija arī centās savās tiesībsargāšanas iestādēs ieviest jēdzienus “uz kopienu vērsta policijas darbība” un “uz izlūkdatiem balstīta policijas darbība”, cita starpā pamatojoties uz ES finansētā projekta “Atbalsts cīņai pret organizēto noziedzību Gruzijā”¹⁸ rezultātiem.

Gruzija uztur policijas atašeju tīklu daudzās ES dalībvalstīs un sadarbības biroju Eiropolā. Īpaši cieša sadarbība ir ar Eiropola Eiropas Smagās un organizētās noziedzības centru (*ESOCC*), kas nodarbojas ar noziedzīgiem grupējumiem Austrumu partnerības valstīs. Gruzija ir arī aktīvi iesaistījies Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (*EMPACT*) pasākumos. Gruzija 2022. gadā piedalījās 8 no 15 operatīvajiem rīcības plāniem un izvirzīja valsts *EMPACT* koordinātoru. 2022. gada 22. jūnijā ar *CEPOL* tika parakstīta darba vienošanās, kas aizstāj iepriekšējo sadarbības nolīgumu.

2022. gada septembrī Gruzija parakstīja otro tehniskās sadarbības darba vienošanās dokumentu ar Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centru (*EMCDDA*). Gruzijā ir pieejamas vairākas valsts datu vākšanas sistēmas, dažas no kurām ir saderīgas ar *EMCDDA* protokoliem.

Gruzija ir saņēmusi projektā “*EMCDDA4GE*”, kas vērsts uz zināšanu nodošanu un spēju veidošanu narkotiku uzraudzības, ziņošanas, profilakses un ārstēšanas jomās.

¹⁷ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>.

¹⁸ <https://police.ge/en/ministry/structure-and-offices/international-relations-department/donor-coordination/proectebis-shesakheb/ongoing-projects/teqnikuri-daxmareba-organizaciuli-danashauli>.

Gruzija 2022. gada 28. septembrī noslēdza darba vienošanos ar Eiropas Prokuratūru (*EPPO*). Sadarbojoties ar *Eurojust*, Gruzija 2022. gadā piedalījās divās kopējās izmeklēšanas grupās ar ES kolēģiem. Gruzija ir iecēlusi *Eurojust* sadarbības prokuroru.

6. Ārējās attiecības un pamattiesības

Piektajā ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu Komisija ieteica Gruzijai pilnībā saskaņot Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru ar Venēcijas komisijas ieteikumiem¹⁹ un pieņemt un īstenot tiesību aktus, pēc kuriem izvērtē Augstākās tiesas tiesnešu godaprātu un sniegumu.

Gruzija vēl nav pilnībā ieviesusi attiecīgos Venēcijas komisijas ieteikumus. Vēl ir jānodrošina faktiskas apelācijas tiesības kandidātiem, kas piedalās Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūrā, precizējot, ka Augstākās tiesas nolēmums ir saistošs Tieslietu augstajai padomei. Gruzija nav sākusī sagatavot tiesību aktus par Augstākās tiesas tiesnešu godprātības papildpārbaudēm, kurās piedalās starptautiskie eksperti, kam ir izšķirošā balss.

Piektajā ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu Komisija ieteica Gruzijai nodrošināt arī savas datu aizsardzības iestādes — Persondatu aizsardzības dienesta — neatkarību. 2023. gada jūnijā tika pieņemts jauns likums par datu aizsardzību, kas 2023. gada septembrī nosūtīts Venēcijas komisijai atzinuma sniegšanai. Šā likuma mērķis ir saskaņot Gruzijas tiesību aktus ar ES *acquis*, un kopumā tajā paredzēts veikt uzlabojumus salīdzinājumā ar 2011. gada likumu. Tomēr joprojām ir jārisina vairāki jautājumi, jo īpaši attiecībā uz noteikumiem par starptautisku datu pārsūtīšanu un konkrētiem datu aizsardzības tiesību izņēmumiem/ierobežojumiem.

7. Ieteikumi

Kopumā Gruzija turpina izpildīt vīzu režīma liberalizācijas kritērijus un ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešami papildu centieni. Konkrētāk, ir jāturpina risināt šādus jautājumus:

- a) jāaskaņo Gruzijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāīsteno aktīvāk, lai risinātu jautājumu par nepamatotiem patvēruma pieteikumiem un neatbilstīgu uzturēšanos dalībvalstīs;
- c) jāpiedalās *EMPACT* operatīvā rīcības plāna migrantu kontrabandas apkarošanas pasākumos;
- d) jāizveido līdzekļu atguves dienests un līdzekļu pārvaldības dienests, kā arī jāpastiprina līdzekļu atgūšana no līdzekļu izsekošanas, iesaldēšanas, pārvaldības, konfiskācijas un iznīcināšanas;
- e) jāpieņem jauna Korupcijas apkarošanas stratēģija un rīcības plāns, nodrošinot pietiekamus resursus to īstenošanai, un jāpievērš īpaša uzmanība augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšanai, kriminālvajāšanai un iztiesāšanai;
- f) jānodrošina, lai tiesību akti par Korupcijas apkarošanas biroju, Speciālās izmeklēšanas dienestu un Persondatu aizsardzības dienestu atbilstu Venēcijas komisijas ieteikumiem.

¹⁹ Venēcijas komisijas atzinumā N949/2019 sniegtie ieteikumi, kas pieņemti 2019. gada 24. jūnijā, pēc tam arī 2020. gada 30. septembrī un 2021. gada 1. aprīlī.

UKRAINA

2022. gada 24. februārī Krievija sāka pilna mēroga agresijas karu pret Ukrainu. Eiropas Savienībai un starptautiskajai sabiedrībai uz to bija nepieredzēta un vienota reakcija. Šīs reakcijas galvenais komponents bija dalībvalstu vienprātīgais lēmums par Komisijas priekšlikumu aktivizēt Pagaidu aizsardzības direktīvu (PAD)²⁰, ar kuru piešķirta pagaidu aizsardzība Ukrainas valstspiederīgajiem (un citu kategoriju personām), kas pārvietoti no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai vēlāk. Padome 2023. gada 28. septembrī, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, vienojās pagarināt PAD darbības laiku no 2024. gada 4. marta līdz 2025. gada 4. martam.

Kopš tā laika bezvīzu režīms starp ES un Ukrainu ir atvieglojis ceļošanu uz Ukrainu un no tās, atbalstot pagaidu aizsardzības īstenošanu ES.

1. Vīzu politikas saskaņošana

Ukrainai ir bezvīzu režīms ar 15 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza, proti, Armēniju, Azerbaidžānu, Bahreinu, Baltkrieviju, Ekvadoru, Kataru, Kazahstānu, Kirgizstānu, Kuveitu, Mongoliju, Omānu, Saūda Arābiju, Tadžikistānu, Turciju un Uzbekistānu.

2022. gadā netika panākts progress virzībā uz to, lai vēl vairāk saskaņotu to valstu ES sarakstu, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza.

2. Dokumentu, arī biometrisko datu, drošība

Ukraina biometriskās pasēs izsniedz kopš 2015. gada. Pēdējās nebiometriskās pasēs tika izdotas 2016. gadā, un plānots, ka to izmantošana tiks pilnībā izbeigta līdz 2026. gadam, kad beigsies to derīguma termiņš.

Iekšlietu ministrijas pārziņā esošā un par pasēm atbildīgā Valsts migrācijas dienesta darbība tika apturēta 2022. gada 24. februārī, bet atsākās pēc tam, kad nepieciešamā tehnika tika pārvietota uz drošu teritoriju. Šobrīd visas Valsts migrācijas dienesta informācijas sistēmas darbojas parastā režīmā, izņemot teritorijās, kas atrodas Krievijas nelikumīgā okupācijā.

2022. gada 28. februārī tika pieņemts ārkārtas pasākums, kas ļauj pagarināt pasu derīguma termiņu līdz pieciem gadiem un vecāku pasēs ievietot bērnu fotogrāfijas, lai Ukrainas iedzīvotāji varētu ceļot uz ES. 2022. gada 18. oktobrī šī pagaidu procedūra tika attiecināta arī uz gadījumiem, kad ir vajadzīgi ārkārtas ceļojumi, piemēram, saistībā ar steidzamu medicīnisko palīdzību vai radnieka nāvi ārvalstīs.

Informācijas apmaiņa par nozagtiem un pazaudētiem dokumentiem starp Ukrainas attiecīgajām iestādēm un tās nosūtīšana Interpola zagto un pazaudēto dokumentu datubāzēm tika veikta bez pārtraukuma, arī pēc Krievijas agresijas kara sākuma.

3. Integrēta robežu pārvaldība, migrācijas pārvaldība un patvēruma politika

Krievijas pilna mēroga iebrukums un agresijas karš pret Ukrainu izraisīja lielāko migrācijas kustību Eiropā kopš Otrā pasaules kara. Miljoniem ukraiņu bija spiesti pamest savas dzīvesvietas un doties uz ārvalstīm vai Ukrainas rietumu reģioniem. To cilvēku pārvietošanas situācija, kurus skāris Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, pastāvīgi mainās atkarībā no karadarbības attīstības.

²⁰ Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta nozīmē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu (ST/6846/2022/INIT, OV L 71, 4.3.2022., 1.–6. lpp.).

Pēc 2022. gada 24. februāra Ukrainas robežu pārvaldību ietekmēja Krievijas agresija. Dažus pierobežas sektorus okupēja Krievija, citi kļuva par kara zonu. Teritorijās, kurās Krievija, Baltkrievija un robežas Piedņestras posms robežojas ar Moldovu, drošības apsvērumu dēļ tika slēgtas visas 111 robežšķērsošanas vietas. Tika zaudēts (atņemts vai iznīcināts) ievērojams daudzums specializētās tehnikas. Lai gan Ukrainas robežsargi, tāpat kā citas iekšlietu nozares iestādes, ir aktīvi iesaistījušies valsts aizsardzības un civilās aizsardzības pasākumos, robežkontrole punkti turpināja strādāt, demonstrējot ievērojamu noturību un operatīvās spējas.

Ir sāktas jauna integrētas robežu pārvaldības rīcības plāna 2023.–2025. gadam sagatavošana, kā arī jārisina jautājums par robežu pārvaldības atjaunošanu deokupētajos valsts robežas posmos. Kamēr jaunais rīcības plāns nav pieņemts, turpinās darbs 2020.–2022. gada rīcības plāna nepabeigto pasākumu īstenošanā.

Kara apstākļos pēc 2022. gada 24. februāra Ukraina turpināja sadarbību robežu pārvaldības jomā ar ES partneriem — gan dalībvalstīm, gan ES aģentūrām, jo īpaši *Frontex*. Cita starpā kopā ar Slovākiju, Poliju, Ungāriju, Rumāniju un Moldovu tika veikta kopīga analīze par draudiem robežu drošībai, bet kopā ar Vācijas Federālo policiju — kopīga Ukrainas un Vācijas analīze par robežu pārvaldību. Tomēr *Frontex* darbinieki, kas palīdzēja Ukrainai lidostās un robežšķērsošanas vietās, tika atsaukti Krievijas agresijas dēļ.

ES un Ukrainai bažas rada iespējamais šaujammieroču kontrabandas pieaugums. 2023. gada februārī ES sāka īstenot ES darbību sarakstu, kas paredzēts, lai apkarotu šaujammieroču un citu kājnieku ieroču un vieglo ieroču novirzīšanu saistībā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu²¹. Lai atklātu šaujammieroču kontrabandu, īpaša uzmanība pievērsta robežu drošības pasākumu pilnīgai izmantošanai pie ES ārējām robežām, paredzot, ka galvenie dalībnieki ir dalībvalstis (īpaši muitas darbinieki un robežsargi / krasta apsardze), *Frontex*, *EMPACT*, Eiropols un Eiropas Savienības robežu palīdzības misija Moldovā un Ukrainā (*EUBAM*).

Ukraina turpina veikt pasākumus pret neatbilstīgu migrāciju. 2022. gadā imigrācijas dienesta ierēdņi atklāja 5062 nelikumīgā situācijā nonākušus migrantus, no kuriem 336 migranti bija neatbilstīgi ieceļojuši teritorijā, un likvidēja 26 noziedzīgus grupējumus, kas bija iesaistīti migrantu kontrabandā.

Ukrainā 2022. gadā turpināja izskatīt patvēruma pieteikumus (205 cilvēki pieprasīja aizsardzību, tika pieņemti 46 pozitīvi lēmumi). 2022. gada beigās bija 2523 atzīti bēgļi, kas reģistrēti kā Ukrainas iedzīvotāji.

4. Pārskats par tendencēm migrācijas, pagaidu aizsardzības, starptautiskās aizsardzības pieteikumu un atpakaļuzņemšanas jomā

Sākot no 2022. gada februāra, ir reģistrēti vairāk nekā 16 miljoni ES ieceļojuši cilvēki, kuri bēg no kara un no kuriem 14 miljoni bija Ukrainas valstspiederīgie, savukārt to Ukrainas valstspiederīgo skaits, kas šķērsoja robežu, dodoties no ES uz Ukrainu, sasniedza 11,4 miljonus²². Pirmajos Krievijas agresijas mēnešos ieceļotāju skaits bija ievērojami lielāks — nedēļā vidēji 800 000 ieceļotāju —, sasniedzot maksimumu, kad dienā pie ES robežas ar Ukrainu bija vairāk nekā 200 000 ieceļotāju. Sākot no 2022. gada aprīļa, ieceļošanas gadījumu skaits nedēļā stabilizējās pie apmēram 240 000 un

²¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6929-2023-INIT/en/pdf>.

²² Ieceļošanas un izceļošanas gadījumu skaits attiecas uz robežšķērsošanas gadījumiem, nevis atsevišķām personām.

robežšķērsošanas gadījumu skaits starp ES un Ukrainu atgriezās līmenī, kādā tas bija pirms agresijas un pirms pandēmijas²³.

Pēc iepriekš minētās Pagaidu aizsardzības direktīvas aktivizēšanas 2022. gadā pagaidu aizsardzība ES un asociētajās valstīs tika piešķirta 4 271 890 Ukrainas iedzīvotājiem. Turklāt 2022. gadā starptautiskajai aizsardzībai dalībvalstīs pieteicās 27 135 ukraiņi (salīdzinājumā ar 6250 cilvēkiem 2021. gadā) un atzīšanas līmenis bija 88 % (salīdzinājumā ar 17 % 2021. gadā). Dalībvalstis neziņoja par problēmām ES un Ukrainas atpakaļuzņemšanas nolīguma īstenošanā.

5. Sabiedriskā kārtība un drošība

Pēc tam, kad 2022. gada jūnijā Ukrainai tika piešķirts ES kandidātvalsts statuss, Ukrainas valdība sāka visa Ukrainas tiesībaizsardzības sektora reformu, kas joprojām turpinās.

Lai gan kara apstākļi sarežģīja tiesībsargājošo iestāžu darbu, cīņa pret narkotiku tirdzniecību turpinājās. Tika izstrādāta jauna Valsts narkotiku apkarošanas politikas stratēģija 2023.–2030. gadam. Lai novērstu narkotiskās vai psihotropās vielas saturošu zāļu novirzīšanu / nemedicīnisku lietošanu, 2022. gada 1. novembrī tika ieviests pienākums šos produktus izsniegt tikai apmaiņā pret recepti.

Ukraina šajā jomā turpināja arī starptautisko sadarbību *EUBAM* un *EMPACT* ietvaros. Lai gan sadarbība pēc Krievijas agresijas apsīka, tā netika pārtraukta. Ukrainas tiesībaizsardzības iestādes plāno pastiprināt sadarbību ar ES partneriem šajā jomā, jo īpaši, lai cīnītos pret nelikumīgo narkotiku kontrabandu no Afganistānas, Irānas un Pakistānas.

Valdība 2022. gada 27. septembrī apstiprināja jaunu rīcības plānu organizētās noziedzības apkarošanas jomā. Cīņa pret organizēto noziedzību turpinājās, lai gan to sarežģīja kara apstākļi. Īpaši centieni tika īstenoti pret noziedzīgiem grupējumiem, kas mēģina zagt humāno un cita veida palīdzību, kura nonāk Ukrainā. Turpinājās sadarbība ar Eiropolu un Interpolu. 2022. gada 19. oktobrī stājās spēkā Ukrainas un Eiropola saprašanās memorands par konfidencialitāti un informācijas aizsardzību; tas ļāva veikt tiešu informācijas apmaiņu starp Ukrainu, Eiropolu, ES dalībvalstīm un trešām valstīm.

Sadarbība operatīvajā līmenī turpinājās arī ar ES dalībvalstu tiesībaizsardzības iestādēm, jo īpaši izmantojot kopējas izmeklēšanas grupas (KIG), kas apkaro visbīstamākos pārrobežu noziedzīgos nodarījumus, kā arī galvenos starptautiskos noziegumus, kas izdarīti starptautiskā bruņotā konflikta kontekstā.

Prokuratūras pagaidu reformas periodā no 2019. gada līdz 2021. gadam tika izmēģināta pārskatāma vadības līmeņa prokuroru atlases procedūra, kā arī veiktas godprātības, profesionalitātes un vadības pārbaudes. Taču kopš Prokuroru padomes atjaunošanas 2021. gada rudenī šī pozitīvā prakse netika turpināta. Procedūrai trūkst pārredzamības, meritokrātijas un ticamu godprātības pārbažu. Prokuroru padomes resursi un spējas īstenot savas pilnvaras šajā jomā joprojām ir ierobežoti.

2023. gada augustā Ukrainas valdība pieņēma līdzekļu atgūšanas stratēģiju 2023.–2025. gadam, nosakot stratēģiskos virzienus tiesiskās un institucionālās sistēmas, kā arī starpdienestu un starptautiskās sadarbības uzlabošanai. Vēl jāizstrādā stratēģijas īstenošanas rīcības plāns.

Ukraina turpināja centienus uzlabot stratēģisko korupcijas apkarošanas sistēmu. Parlaments 2022. gada 20. jūnijā pieņēma Korupcijas apkarošanas stratēģiju 2021.–2025. gadam, kurā ietverti 72 mērķi, kas jāsasniedz līdz 2025. gadam. 2022. gadā noslēdzās ieilgusī atlases procedūra uz

²³ Sīkāku informāciju par situācijas attēlu sk. Komisijas paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei “Pagaidu aizsardzība personām, kuras bēg no Krievijas agresijas kara: situācija pēc gada” (COM(2023) 140 final).

augstākajiem amatiem Īpašajā korupcijas apkarošanas prokuratūrā (*SAPO*); 2022. gada jūlijā tika aizpildītas *SAPO* vadītāja un vadītāja vietnieka amata vietas. Tāpat 2023. gada martā pārskatāmā un meritokrātiskā procesā tika izvēlēts un iecelts jauns Ukrainas Valsts korupcijas apkarošanas biroja (*NABU*) direktors.

No otras puses, neskatoties uz ieteikumu, kas sniegts divos iepriekšējos ziņojumos par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu, joprojām nav panākts progress autonomas sarunu noklausīšanās izveidē, ko veic *NABU*. 2023. gada jūlijā tika parakstīta darba vienošanās par sadarbību starp Eiropas Prokuratūru (*EPPO*) un *NABU*. Pēc konkursa atsākšanas 2023. gada jūnijā Valsts aģentūrai no korupcijas un citiem noziegumiem iegūto līdzekļu atrašanai, izsekošanai un pārvaldībai (*ARMA*) beidzot tika iecelts jauns vadītājs, lai gan visai līdzekļu pārvaldības procedūrai joprojām ir ļoti nepieciešama sistēmiska reforma.

Vairāku par korupcijas apkarošanu atbildīgo aģentūru darbību ietekmēja kara apstākļi, taču to kopējā operatīvā lietderība joprojām ir liela. *NABU* 2022. gadā kopumā uzsāka 456 kriminālprocesus (salīdzinājumam: 2021. gadā — 633 kriminālprocesus, 2020. gadā — 792 kriminālprocesus) un 2023. gada pirmajā pusgadā ierosināja 286 kriminālprocesus. Pamatojoties uz *NABU* izmeklēšanas rezultātiem un *SAPO* procesuālo vadību, 2022. gadā tiesai nosūtītas 54 apsūdzības par korupcijas nodarījumiem pret 132 personām (salīdzinājumā ar 57 apsūdzībām pret 127 personām 2021. gadā un 67 apsūdzībām pret 106 personām 2020. gadā). 2023. gada pirmajā pusgadā tiesai nosūtītas 58 apsūdzības pret 147 personām.

6. Ārējās attiecības un pamattiesības

Lai gan Ukrainas iedzīvotāji smagi cieta no Krievijas veiktajiem plaša mēroga pamattiesību pārkāpumiem, kurus Ukrainas iestādes un pilsoniskā sabiedrība ir centušās novērst, Ukraina kopumā ievēro starptautiskos cilvēktiesību instrumentus un standartus. Krievijas pilna mēroga iebrukuma sākumā tika ieviests karastāvoklis, ierobežojot tiesības un brīvības, tomēr tas ir saglabājies lielā mērā proporcionāls faktiskajām vajadzībām un ir piemērots piesardzīgi, saglabājot labu vārda brīvības līmeni, neskatoties uz mediju jomas ierobežojumiem. Turklāt ir ievērojami samazinājies minoritāšu — tajā skaitā *LGBTIQ+* kopienai piederošo personu vai nacionālo minoritāšu — diskriminācijas gadījumu un antisemitisma izpausmju skaits.

Runājot par nacionālajām minoritātēm piederošo personu tiesībām, Ukraina pašlaik nav pilnībā īstenojusi ieteikumus, kas sniegti Eiropas Padomes Venēcijas komisijas 2023. gada jūnija atzinumā par nacionālo minoritāšu (kopienu) likumu, kurš pieņemts 2022. gada decembrī. Tiek īstenotas arī citas svarīgas reformas, piemēram, saistībā ar jauno mediju likumu, Stambulas konvenciju un valsts stratēģiju 2030. gadam par sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību nodrošināšanu, lai gan joprojām pastāv problēmas, kas skar cietumu reformu un bērnu stāvokli iestādēs.

7. Ieteikumi

Kopumā Ukraina turpina izpildīt vīzu režīma liberalizācijas kritērijus un ir rīkojusies, lai izpildītu vairākus Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr, ja tas iespējams pašreizējā situācijā, ir nepieciešami papildu centieni. Konkrētāk, ir jāturpina risināt šādus jautājumus:

- a) jāaskaņo Ukrainas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;

- b) lai gan pastāv ar karu saistītas problēmas, jāturpina iesāktie centieni cīņā pret organizēto noziedzību, īpašu uzmanību pievēršot šaujamoču un narkotiku kontrabandas apkarošanai;
- c) jāturpina iesāktie centieni korupcijas apkarošanā, tajā skaitā pieņemot rīcības plānu 2023.–2025. gada līdzekļu atgūšanas stratēģijas īstenošanai un grozot *ARMA* tiesību aktus par izņemto līdzekļu pārvaldību.

2. VALSTIS, KURĀS BEZVĪZU REŽĪMS IR SPĒKĀ VAIRĀK NEKĀ SEPTIŅUS GADUS

ALBĀNIJA

1. Vīzu politikas saskaņošana

Albānijai ir bezvīzu režīms ar 13 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; astoņām no šīm valstīm (Armēnijai, Azerbaidžānai, Baltkrievijai, Gajānai, Kazahstānai, Kuveitai, Ķīnai, Turcijai) ir piešķirts pastāvīgs atbrīvojums no vīzu prasības, bet piecām valstīm (Bahreinai, Katarai, Omānai, Saūda Arābijai un Taizemei) vīzu režīmu ieeļošanai Albānijā tūrisma nolūkos atceļ sezonāli — laikposmā no aprīļa līdz decembrim. Turklāt Albānijā bez vīzas var ieeļot arī trešo valstu pilsoņi, kuriem ir 10 gadu uzturēšanās atļauja Apvienotajos Arābu Emirātos, kas ieeļošanas brīdī derīga vismaz vienu gadu.

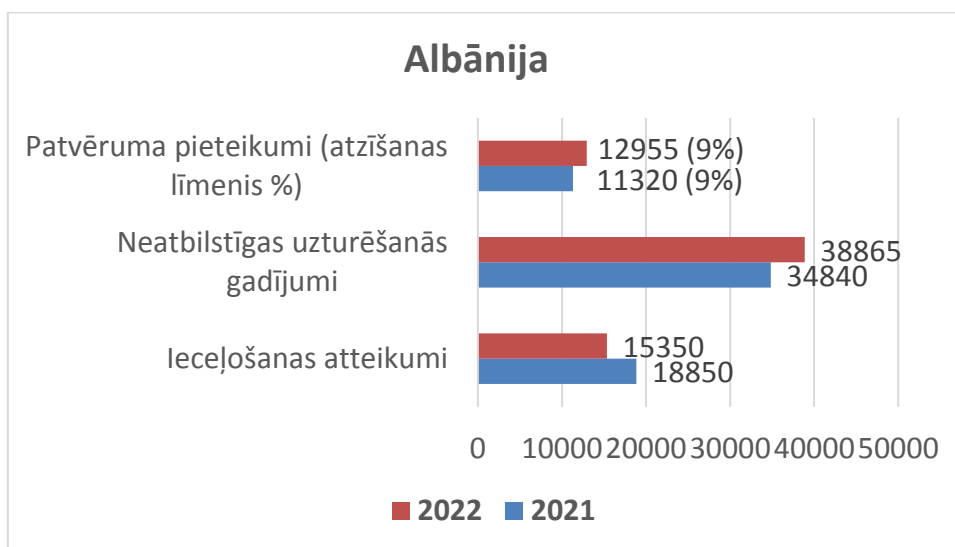
Albānija ir panākusi zināmu progresu vīzu politikas saskaņošanā. Atšķirībā no 2022. gada 2023. gadā sezonālais atbrīvojums no vīzu prasības netika attiecināts uz Krieviju, Indiju un Ēģipti. Albānijai jāturpina pakāpeniski saskaņot savu vīzu politiku ar ES vīzu politiku, jo īpaši attiecībā uz valstīm, kas rada migrācijas vai drošības riskus.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Albānijas valstspiederīgie ES dalībvalstīs iesniedza 12 955 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 14 % vairāk nekā 2021. gadā. Atzīšanas līmenis 2022. gadā bija 9 %, saglabājoties nemainīgs salīdzinājumā ar 2021. gadu.

Dalībvalstis ziņoja, ka 2022. gadā Albānijas valstspiederīgie 746 gadījumos neatbilstīgi šķērsoja robežu, kas ir par 36 % mazāk nekā 2021. gadā (1160), savukārt to atklāto Albānijas valstspiederīgo skaits, kuri dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 11,5 % salīdzinājumā ar 2021. gadu (no 34 840 2021. gadā līdz 38 865 2022. gadā). To ieeļošanas atteikumu skaits, ko dalībvalstis izdevušas Albānijas valstspiederīgajiem, 2022. gadā samazinājās par 18,5 % (no 18 850 2021. gadā līdz 15 350 2022. gadā).

Izdoto atgriešanas lēmumu skaits 2022. gadā (24 180) pieauga par 8 % salīdzinājumā ar 2021. gadu (22 445). 2022. gadā tika ziņots par 9745 Albānijas valstspiederīgo atgriešanas gadījumiem; salīdzinājumam — 2021. gadā bija 8610 šādu gadījumu (pieaugums par 13 %). Atgriešanas rādītājs nedaudz pieauga no 38 % 2021. gadā līdz 40 % 2022. gadā, iezīmējot pēdējos gados vērojamās tendences pozitīvu pārmaiņu.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Albānija ir sekmīgi sadarbojusies ar ES, īstenojot ES rīcības plānu attiecībā uz Rietumbalkāniem. Albānijas migrantu uzņemšanas spējas ir palielinājušās, un tika atjaunināts tās ārkārtas situāciju plāns ieceļotāju skaita pieauguma gadījumā, taču tas vēl ir pilnībā jāparedz budžetā un jāpieņem. Albānijai jāpieņem arī jauna migrācijas stratēģija, kas būtu 2019.–2022. gada stratēģijas turpinājums. Ir jāizveido speciālas telpas nepavadītiem nepilngadīgajiem, kas sastopami migrantu un patvēruma meklētāju vidū. Atbilstīga piekļuve patvēruma procedūrai, brīvprātīgas atgriešanās efektivitāte un sadarbība atpakaļuzņemšanas jomā ar galvenajām izcelsmes valstīm ir jomas, kurās jāveic papildu darbs.

Albānija turpināja sadarboties ar dalībvalstīm migrācijas un robežu pārvaldības jomā. Migrācijas un robežu pārvaldības jomā minami šādi sadarbības piemēri: ekspertu vizītes, informācijas un paraugprakses apmaiņa, tehniskais aprīkojums un apmācības kursi. 2022. gadā Starptautiskā Migrācijas organizācija (*IOM*) ar Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda, Beļģijas un Nīderlandes atbalstu turpināja īstenot projektu “Izpratnes veicināšana un informācija par drošību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu visiem — Albānija” (*ARISE ALL*)²⁴. Šīs profilakses kampaņas mērķis bija veicināt Albānijas iedzīvotāju izpratni par riskiem, ko rada neatbilstīga migrācija uz Eiropu, un sniegt informāciju par pašreizējām ekonomikas un izglītības iespējām Albānijā un likumīgas migrācijas kanāliem uz Eiropu. Projekts sākās 2021. gada sākumā un beidzās 2022. gada decembrī. Citi sadarbības piemēri ietvēra Albānijas robežpolicijas mācību vizītes (kā arī padomdevības un apmācības misijas).

Kopumā dalībvalstis ziņoja par labu sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā. Albānija turpināja sadarboties arī ar Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru (*Frontex*), jo īpaši atbilstīgi ES un Albānijas statusa nolīgumam īstenojot kopīgo operāciju “Albānijas zeme” un “Albānijas jūra”. Jauns statusa nolīgums tika parakstīts 2023. gada 15. septembrī. Albānija arī sadarbojās ar aģentūru, organizējot un atbalstot to Albānijas iedzīvotāju atgriešanas operācijas, kas Francijā un citās attiecīgajās dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi. Albānijas Iekšlietu ministrija un *Frontex* 2023. gada jūnijā parakstīja saprašanās memorandu par sūdzību mehānismu attiecībā uz pamattiesību aizsardzību. Albānijā joprojām atrodas

²⁴ <https://albania.iom.int/sites/g/files/tmzbd11401/files/inline-files/arise-all-project-brief.pdf>.

Frontex sadarbības koordinators. Kopumā robežu pārvaldības jomā Albānija ar *Frontex* ir izveidojusi ļoti plašu un sekmīgu sadarbību, kas vēl paplašināsies, tiklīdz tiks īstenots jaunais 2023. gada septembrī parakstītais statusa nolīgums.

Runājot par sadarbību ar ES Patvēruma aģentūru (*EUAA*), sadarbības ceļvedis laikposmam no 2021. gada līdz 2022. gadam tika pagarināts līdz 2023. gada beigām, un tas ir ļāvis *EUAA* sniegt atbalstu Albānijas iestādēm to patvēruma un uzņemšanas sistēmu stiprināšanā.

4. Darbības, kas veiktas saistībā ar nepamatotiem patvēruma pieteikumiem

Lai risinātu jautājumu par nepamatotiem patvēruma pieteikumiem, ko ES iesnieguši Albānijas iedzīvotāji, 2022. gadā Albānija pieņēma rīcības plānu “par Albānijas iedzīvotāju patvēruma meklēšanas fenomena novēršanu Šengenas/ES valstīs” un pastiprināja kontroli pār Albānijas iedzīvotājiem, kas šķērso robežu ar ES. Albānija arī turpināja stiprināt sadarbību un informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm, jo īpaši tām, kuras šis fenomens skāris visvairāk. Konkrēti, Albānija turpināja īstenot divus savus rīcības plānus, attiecīgi risinot jautājumu par nepavadītiem nepilngadīgajiem albāņiem Itālijā un jautājumu par Albānijas patvēruma meklētājiem Francijā.

Albānijas valdība sadarbībā ar *Frontex*, Eiropolu, dalībvalstīm, kā arī starptautiskām organizācijām, piemēram, *IOM*, *UNHCR* un *EDSO*, turpināja arī veicināt izpratni par tiesībām un pienākumiem, kas saistīti ar bezvīzu ieceļošanu ES. Visās robežšķērsošanas vietās tiek izplatīti bukleti ar attiecīgu informāciju par bezvīzu ieceļošanas prasībām un sodiem par šo pienākumu pārkāpumiem.

5. Pilsonība apmaiņā pret ieguldījumu

Piektajā ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu tika ziņots, ka 2022. gadā Albānijas valdība pieņēma lēmumu, ar ko nodrošina Iekšlietu ministrijai juridisko pamatu, lai uzsāktu publiskās un privātās partnerības procedūru ieguldītāju pilsonības shēmas īstenošanai. 2023. gadā Albānija paziņoja par lēmumu apturēt šo iniciatīvu, kas saistīta ar ieguldītāju pilsonības shēmas izveidi.

6. Sadarbība drošības jomā

2022. gadā Albānija piedalījās arvien lielākā skaitā starptautisko policijas operāciju un bija iesaistīta 16 pastāvīgajās kopējās izmeklēšanas grupās. Albānija 2023. gada februārī norīkoja darbā Eiropolā otru sadarbības koordinātoru. 2022. gadā Albānijas Valsts policija par 16,9 % palielināja to drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammas (*SIENA*) ziņojumu skaitu, kas tika kopīgi ar starptautiskajiem partneriem.

Albānija ir trešā valsts, kas ļoti aktīvi piedalās Eiropas daudzdisciplīnu platformā pret noziedzības draudiem (*EMPACT*).

Pateicoties labajam progresam, kas gūts, īstenojot terorisma apkarošanas īstenošanas noteikumus saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, Albānija 2022. gada 9. decembrī parakstīja ar Komisiju pārskatītos noteikumus, ietverot jaunas darbības un vērienīgākus mērķrādītājus.

7. Ieteikumi

Albānija ir rīkojusies, lai izpildītu lielāko daļu iepriekšējo Komisijas ieteikumu. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un ir jārisina šādi jautājumi:

- a) jāturpina saskaņot Albānijas vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina sadarboties ar dalībvalstīm, kurās Albānijas valstspiederīgie visvairāk iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus, un īstenot pielāgotas informācijas kampaņas par bezvīzu režīmu;
- c) jāatturas no ieguldītāju pilsonības shēmas izveides.

BOSNIJA UN HERCEGOVINA

1. Vīzu politikas saskaņošana

Bosnijai un Hercegovinai ir bezvīzu režīms ar 8 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza, proti, Azerbaidžānu, Kataru, Krieviju, Kuveitu, Ķīnu, Omānu, Saūda Arābiju (sezonāli) un Turciju.

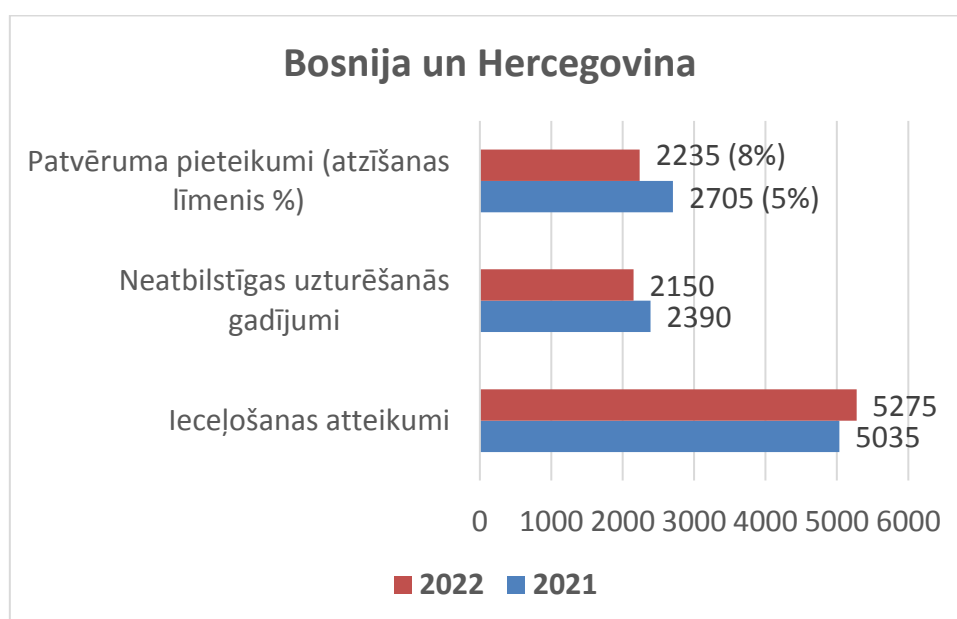
Bosnija un Hercegovina 2022. gadā nesāka nekādus pasākumus turpmākai vīzu politikas saskaņošanai. Tomēr 2023. gadā tā ieviesa bezvīzu ieceļošanas režīmu Saūda Arābijas valstspiederīgajiem vasaras tūrisma sezonā un no 2023. gada septembra pārtrauca bezvīzu režīmu Bahreinaī.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 2235 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 17 % mazāk nekā 2021. gadā (2705). Atzīšanas līmenis paaugstinājās no 5 % 2021. gadā līdz 8 % 2022. gadā.

2022. gadā dalībvalstīs ziņoja, ka 23 gadījumos Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgie ir neatbilstīgi šķērsojuši ES ārējās robežas; salīdzinājumam — 2021. gadā tika ziņots par 17 šādiem gadījumiem. To 2022. gadā atklāto Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgo skaits, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 19 % (no 4105 neatbilstīgas uzturēšanās gadījumiem 2021. gadā līdz 4900 gadījumiem 2022. gadā). Ieceļošanas atteikumu skaits 2022. gadā nedaudz palielinājās (par 5 %) — no 5035 gadījumiem 2021. gadā līdz 5275 gadījumiem 2022. gadā.

Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits (2745 2022. gadā salīdzinājumā ar 2900 2021. gadā) samazinājās par 5 %, savukārt atgriezto personu skaits (1260 2022. gadā salīdzinājumā ar 900 2021. gadā) palielinājās par 40 %. Atgriešanas rādītājs paaugstinājās no 31 % 2021. gadā līdz 46 % 2022. gadā.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Bosnija un Hercegovina ir sekmīgi sadarbojusies ar ES, īstenojot ES rīcības plānu attiecībā uz Rietumbalkāniem.

Bosnija un Hercegovina pieņēma rīcības plānu migrācijas un patvēruma jomā (2021–2025), pabeidzot stratēģiskā satvara pilnīgu apstiprināšanu. Ir īstenoti centieni paplašināt uzņemšanas spējas, taču vēl ir jāpanāk turpmāks progress nepavadītu nepilngadīgo un neaizsargāto personu apzināšanā un uzņemšanā. Piekļuve patvērumam joprojām ir ierobežota, jo pieteikumu iesniegšana ir atļauta tikai galvaspilsētā Sarajevā. Progress ir vajadzīgs arī patvēruma lietu izskatīšanā.

Bosnija un Hercegovina īsteno integrētās robežu pārvaldības stratēģiju un ar to saistīto rīcības plānu laikposmam no 2019. gada līdz 2023. gadam. Jaunais likums par robežkontroli, kas izstrādāts 2022. gadā, parlamentā tika noraidīts 2023. gada sākumā; Ministru padomei pēc iespējas drīzāk ir jāapstiprina jauns parlamentārās procedūras projekts.

Bosnija un Hercegovina vēl nav sākusi sarunas par statusa nolīgumu ar ES, kas ļautu Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai (*Frontex*) izvietot savu pastāvīgo korpusu pie valsts robežām operacionālo darbību veikšanai kopā ar Robežsardzi.

Bosnija un Hercegovina turpināja labu sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā, pamatojoties uz nolīgumu ar ES, kas tiek īstenots efektīvi, ciktāl tas attiecas uz vairumu dalībvalstu. Tomēr divas dalībvalstis norādīja uz dažām problēmām attiecīgi saistībā ar atpakaļuzņemšanas noraidījumiem un atgriešanās ceļošanas dokumentu savlaicīgu izsniegšanu.

ES puda bažas par ievērojami pieaugušo migrācijas spiedienu, ko rada trešo valstu valstspiederīgie, kuri 2022. gadā ieradās pa Rietumbalkānu maršrutu, un aicināja Bosniju un Hercegovinu sadarboties visaugstākajā līmenī. Jo īpaši ES lūdza nodrošināt, ka gadījumā, ja šo valstspiederīgo iesniegtie patvēruma pieteikumi tiks noraidīti, Bosnija un Hercegovina tos uzņems atpakaļ, piemērojot ES un Bosnijas un Hercegovinas atpakaļuzņemšanas nolīguma klauzulu par trešo valstu valstspiederīgajiem.

Bosnija un Hercegovina turpināja divpusējo sadarbību arī ar dalībvalstīm. *IOM* īstenojā ES finansētā projekta “Individuāls reaģēšanas spēju stiprināšanas pasākums migrācijas plūsmu pārvaldībai Bosnijā un Hercegovinā” ietvaros viena darbība paredzēta, lai palīdzētu Drošības ministrijai veidot spējas faktiski īstenot atgriešanu. Lai īstenotu visus atgriešanas pasākumus, *IOM* vadītā atgriešanas pārvaldības mehānisma ietvaros ministrija saņems tehnisko atbalstu arī no dalībvalstīm.

Sadarbība starp Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru (*EUAA*) un Bosniju un Hercegovinu sākās 2014. gadā. Pirmais ceļvedis tika apstiprināts 2020. gada novembrī. Tiek gatavots otrās paaudzes ceļvedis, kas aptvers laikposmu no 2023. gada līdz 2025. gadam.

4. Sadarbība drošības jomā

Eiropols turpina stiprināt operatīvo sadarbību ar Bosniju un Hercegovinu. 2023. gada jūnijā tika izveidots vienots valsts kontaktpunkts ar Eiropolu, savienojot visas valsts tiesībsardzības iestādes ar Eiropola drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammas (*SIENA*) sistēmu. Bosnijas un Hercegovinas sadarbības koordinators Eiropola galvenajā mītnē tika norīkots darbam Hāgā. Bosnijas un Hercegovinas Eiropola kontaktpunkta koordinators ir arī *EMPACT* koordinators.

Bosnija un Hercegovina 2019. gadā ar Komisiju parakstīja divpusēju vienošanos par terorisma apkarošanu²⁵, lai īstenotu kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā²⁶. Īstenošana ir aizkavējusies, taču pēdējā progresa ziņojumā 2022. gadā tika uzrādīti vērā ņemami panākumi. Bosnija un Hercegovina 2022. gadā pieņēma jaunu stratēģiju terorisma apkarošanai un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai un apkarošanai. Vienībām ir jāpieņem attiecīgie rīcības plāni. Bosnijai un Hercegovinai ir jāpieņem jauni tiesību akti par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, lai izvairītos no atkārtotas iekļaušanas pelēkajā sarakstā pēc *Moneyval* gaidāmā novērtējuma.

Eiropols ir galvenā *EMPACT* ieinteresētā puse, un operatīvie rezultāti liecina par labo sadarbību ar aģentūru.

5. Ieteikumi

Lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus, Bosnija un Hercegovina ir veikusi vairākus pasākumus. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un jārisina šādi jautājumi:

- a) jāveic steidzami pasākumi, lai saskaņotu Bosnijas un Hercegovinas vīzu politiku ar to valstu ES sarakstu, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) pēc iespējas drīzāk jāapspiež, jāparaksta un jāratificē *Frontex* statusa nolīgums ar ES;
- c) jāatrisina atpakaļuzņemšanas sadarbības jautājumi, par kuriem ziņojušas dalībvalstis.

²⁵ https://home-affairs.ec.europa.eu/news/commission-and-authorities-bosnia-and-herzegovina-endorse-arrangement-counterterrorism-cooperation-2019-11-19_en.

²⁶ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2018-10/20181005_joint-action-plan-counter-terrorism-western-balkans.pdf.

MOLDOVAS REPUBLIKA

1. Vīzu politikas saskaņošana

Moldovai ir bezvīzu režīms ar 12 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza, proti, Armēniju, Azerbaidžānu, Baltkrieviju, Ekvadoru, Kataru, Kazahstānu, Kirgizstānu, Krieviju, Kubu, Tadžikistānu, Turciju un Uzbekistānu.

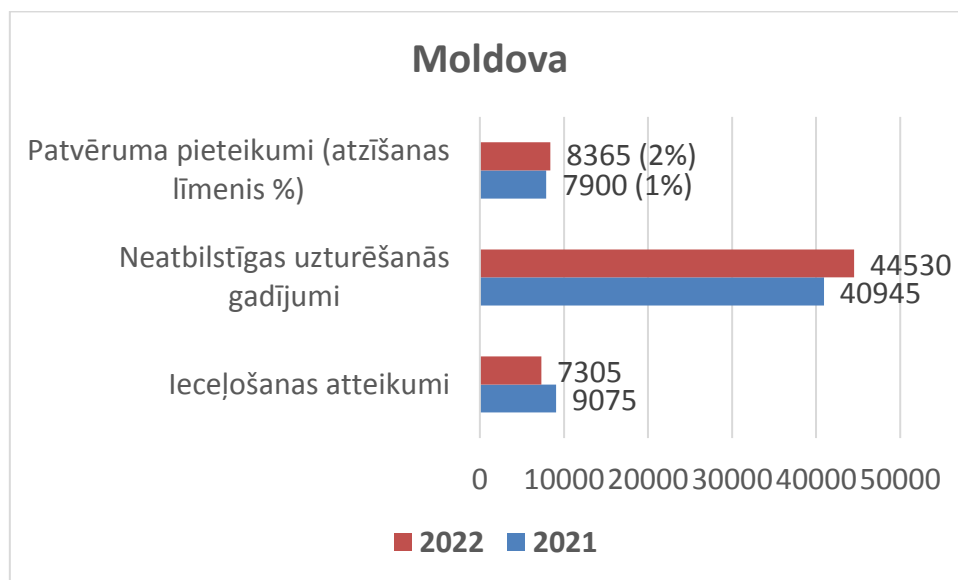
2022. gadā netika gūti panākumi virzībā uz to, lai panāktu lielāku saskaņotību ar ES vīzu politiku.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Moldovas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 8365 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 6 % vairāk nekā 2021. gadā (7900). Atzīšanas līmenis 2022. gadā bija 2 %, salīdzinājumam — 2021. gadā tas bija 1 %.

2022. gadā to gadījumu skaits, kad Moldovas valstspiederīgie centušies neatbilstīgi šķērsot ES ārējās robežas, saglabājās ļoti mazs (29) (2021. gadā — 21). To atklāto Moldovas valstspiederīgo skaits, kas uzturas neatbilstīgi, palielinājās no 40 945 personām 2021. gadā līdz 44 530 personām 2022. gadā (pieaugums par 9 %). 2022. gadā ieceļošana dalībvalstīs tika atteikta 7305 Moldovas valstspiederīgajiem, kas ir par 19,5 % mazāk nekā 2021. gadā (9075).

2022. gadā gan Moldovas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas rīkojumu skaits, gan atgriešanas gadījumu skaits palielinājās attiecīgi par 4 % (8250 rīkojumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 7940 rīkojumiem 2021. gadā) un par 18,5 % (2845 gadījumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 2400 gadījumiem 2021. gadā), kas paaugstināja atgriešanas rādītāju par 34 % 2022. gadā salīdzinājumā ar 30 % 2021. gadā.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Moldova turpināja veicināt starptautisko sadarbību ar ES aģentūrām un dalībvalstīm robežu pārvaldības jomā. Tās aktīvā loma ir atspoguļota ES Iekšējās drošības un robežu pārvaldības atbalsta centra iniciatīvā, kas stiprināja Moldovas sadarbību *EMPACT* ietvaros, kā arī sadarbību ar *Frontex*, Eiropolu, *CEPOL*, ES Robežu palīdzības misiju Moldovas Republikā un Ukrainā (*EUBAM*) un dalībvalstīm.

Moldova 2022. gadā pieņēma arī savu iekšlietu stratēģiju (2022.–2030. gadam) un sešas nozaru attīstības stratēģijas, no kurām divas ir veltītas migrācijai un robežu pārvaldībai, proti, viena stratēģija izstrādāta migrācijas plūsmu, patvēruma un ārvalstnieku integrācijas pārvaldības jomā un otra — integrētas robežu pārvaldības jomā.

Moldova 2022. gada 17. martā ir parakstījusi statusa nolīgumu par operacionālām darbībām, ko Moldovā veic Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*). Nolīgums ļauj *Frontex* sniegt pilnvērtīgu un visaptverošu atbalstu Moldovai un nodrošina norīkotajiem pastāvīgā korpusa darbiniekiem nepieciešamo aizsardzību, imunitāti un nodrošinājuma segumu. Tas ir pirmais statusa nolīgums un pirmā kopīgā operācija ar izpildpilnvarām Austrumu partnerības valstīs. Operatīvā sadarbība starp *Frontex* un Moldovu sākās 2022. gada 19. martā, uzsākot kopīgo operāciju “Moldova”, kurā īpaša uzmanība pievērsta krāpniecisku dokumentu izmantošanai robežšķērsošanas vietās.

Lai atbalstītu paplašināto sadarbību ar Moldovu, uz laiku no 2022. gada jūlija līdz brīdim, kad situācija sākotnēji paredzētajā norīkojuma vietā — Kijevā — stabilizējas, uz Kišiņevu nosūtīts *Frontex* sadarbības koordinators (*FLO*) ar reģionālo mandātu, kas aptver Austrumu partnerības valstis. Darbojoties no Kišiņevas, *FLO* proaktīvi sadarbojas ar Austrumu partnerības reģiona iestādēm un uztur regulārus kontaktus ar imigrācijas sadarbības koordinatoru (*ILO*) tīklu Moldovā.

Moldova turpināja sadarbīties ar dalībvalstīm migrācijas un robežu pārvaldības jomā. Sadarbības piemēri ietvēra apmācības kursus, aprikojumus, operatīvo sadarbību un ekspertu vizītes.

Frontex un dalībvalstis ziņo arī par labu sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā.

Reaģējot uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, ES pastiprināja sadarbību ar Moldovu drošības jomā, īpašu uzmanību pievēršot robežu pārvaldībai. ES mobilizēja visu savu instrumentu kopumu, lai ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm nodrošinātu papildu aprikojumu un apmācību.

4. Sadarbība drošības jomā

Pret Ukrainu vērstā Krievijas agresijas kara plašāka ietekme radīja papildu draudus Moldovas drošībai. Moldovas robežsardzes spēki saskaras ar paaugstinātu pārrobežu noziedzības — tajā skaitā cilvēku, narkotiku un ieroču tirdzniecības — risku. Moldovas tiesībsargājošās iestādes saskaras ar pastiprinātiem hibrīddraudiem, tajā skaitā elektroapgādes un siltumapgādes traucējumu riskiem, uzbrukumiem kibernetiskajai drošībai, arvien biežākiem Krievijas iedzīvotāju mēģinājumiem iekļūt Moldovā, izmantojot viltotus dokumentus.

2022. gada jūlijā Eiropas Komisijas iekšlietu komisāre Ilva Jūhansone un Moldovas iekšlietu ministrs atklāja ES Iekšējās drošības un robežu pārvaldības atbalsta centru Moldovā. ES atbalsta centrs kā operacionāla platforma atbalsta sadarbību iekšējās drošības un robežu pārvaldības jomā starp ES, tās aģentūrām, dalībvalstīm un Moldovas iestādēm. Tas darbojas šādās prioritārajās jomās: šaujamo ieroču tirdzniecība, migrantu kontrabanda, cilvēku tirdzniecība, terorisma un vardarbīga ekstrēmisma novēršana un apkarošana, kibernetiskie draudi, narkotiku tirdzniecība un ķīmisku, bioloģisku, radioloģisku un nukleāru (*CBRN*) materiālu tirdzniecība.

Tāpat, pateicoties sadarbībai, kas tika attīstīta ES atbalsta centra kontekstā, Moldovā ir ievērojami pastiprinājusies sadarbība starp Eiropolu, *CEPOL* un *Frontex*. Eiropols ir nosūtījis uz Moldovu vienu Eiropola amatpersonu un divas pieaicinātās amatpersonas, kas palīdz agrīni atklāt noziedzīgas darbības, kuras saistītas ar Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, tajā skaitā cīnīties pret noziedzīgiem tīkliem, kas nodarbojas ar migrantu kontrabandu, cilvēku tirdzniecību un citām noziedzīgām darbībām.

Sadarbība starp Eiropolu un Moldovu balstās uz darbības nolīgumu, kas stājās spēkā 2015. gada jūlijā. Kopš 2015. gada Eiropola galvenajā mītnē ir norīkots Moldovas sadarbības koordinators. Moldova ir pastāvīgi iesaistīta Eiropas daudzdisciplīnu platformā pret noziedzības draudiem (*EMPACT*). 2022. gadā Moldova piedalījās 15 operatīvajās darbībās, kas iekļautas piecos dažādos operatīvajos rīcības plānos, un izvirzīja valsts *EMPACT* koordinatoru. Lai uzlabotu valsts drošības sektora noturību krīžu pārvarēšanas un hibrīdapdraudējumu jomā, ES Padome 2023. gada 22. maijā saskaņā ar kopējo drošības un aizsardzības politiku sāka ES partnerības misiju Moldovas Republikā (*EUPM Moldova*).

Eiropadome 2023. gada martā apstiprināja atbalsta pasākumu kopumu Moldovai, pievēršoties piecām galvenajām prioritātēm, tajā skaitā drošībai. Turklāt pašlaik saskaņā ar ES finansēto programmu “Atbalsts Ukrainas konfliktā cietušo Austrumu partnerības valstu iedzīvotāju un trešo valstu valstspiederīgo aizsardzībai, tranzītam, brīvprātīgai un apzinātai atgriešanās īstenošanai un reintegrācijai” tiek pārdalīti 4 miljoni EUR, kas paredzēti steidzamām drošības vajadzībām. Ar šiem līdzekļiem tiks atbalstītas Moldovas robežu iestādes un Iekšlietu ministrija.

5. Ieteikumi

Moldova ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un jārisina šādi jautājumi:

- a) jāturpina saskaņot Moldovas vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina iesāktie centieni cīņā pret organizēto noziedzību, jo īpaši transnacionālām noziedzīgām darbībām, kas parādījās saistībā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu.

MELNKALNE

1. Vīzu politikas saskaņošana

Melnkalnei ir bezvīzu režīms ar 12 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; septiņām no šīm valstīm (Azerbaidžānai, Baltkrievijai, Ķīnai, Kuveitai, Katarai, Krievijai, Turcijai) ir piešķirts pastāvīgs atbrīvojums no vīzu prasības, bet piecām valstīm (Armēnijai, Ēģiptei, Kazahstānai, Saūda Arābijai, Uzbekistānai) vīzu režīmu iecelšanai Melnkalnē tūrisma nolūkos atceļ sezonāli — laikposmā no aprīļa līdz oktobrim.

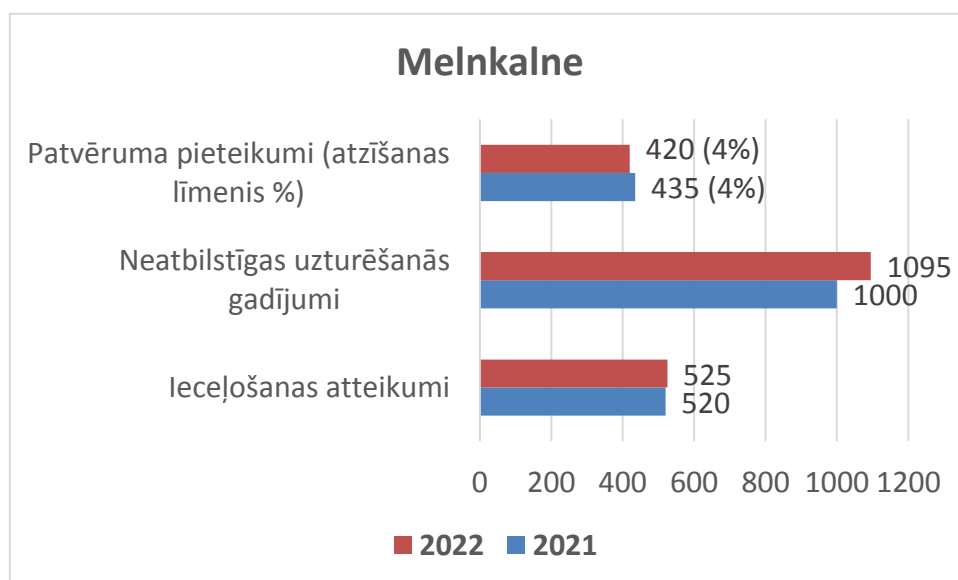
2023. gadā Melnkalne panāca progresu vīzu politikas saskaņošanā: atbrīvojums no vīzu prasības tika atcelts Kubas un Ekvadoras valstspiederīgajiem, kā arī trešo valstu valstspiederīgajiem, kam ir uzturēšanās atļauja Apvienotajos Arābu Emirātos.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Melnkalnes valstspiederīgie ES dalībvalstīs iesniedza 420 starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas ir par 3 % mazāk nekā 2021. gadā, kad to skaits bija 435. Atzīšanas līmenis 2022. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palika nemainīgs, proti, 4 %.

Dalībvalstīs 2022. gadā ziņoja tikai par vienu neatbilstīgu robežšķērsošanu, kuru veicis Melnkalnes valstspiederīgais. To 2022. gadā atklāto Melnkalnes valstspiederīgo skaits, kas uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 9,5 % (no 1000 personām 2021. gadā līdz 1095 personām 2022. gadā). 2022. gadā iecelšanas atteikumu skaits attiecībā uz Melnkalnes valstspiederīgajiem dalībvalstīs saglabājās nemainīgs — 525 iecelšanas atteikumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 520 atteikumiem 2021. gadā.

Attiecībā uz tās valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits samazinājās par 12 % (435 lēmumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 495 lēmumiem 2021. gadā), savukārt atgriezto personu skaits nedaudz palielinājās par 2 % (265 personas 2021. gadā salīdzinājumā ar 270 personām 2022. gadā). Atgriešanas rādītājs attiecīgi paaugstinājās no 54 % 2021. gadā līdz 62 % 2022. gadā.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Melnkalne ir sekmīgi sadarbojusies ar ES, īstenojot ES rīcības plānu attiecībā uz Rietumbalkāniem.

Lai novērstu neatbilstīgas migrācijas pieaugumu, robežpolicijā tika izveidota jauna cilvēku kontrabandas un pārrobežu noziedzības apkarošanas vienība, tādējādi palielinot neatbilstīgas robežšķērsošanas kontroli.

Tika nostiprinātas patvēruma sistēmas spējas un paredzēts ievērojams valsts budžeta piešķirums uzņemšanas spējas palielināšanai. Melnkalnes Patvēruma direktorāts centās samazināt neizskatīto patvēruma pieteikumu skaitu.

Migrācijas un robežu pārvaldības jomā Melnkalne turpināja sadarboties arī ar dalībvalstīm, kuras nodrošināja apmācību un spēju veidošanu, aprikojumu un informācijas apmaiņu. ES finansēta reģionālā projekta ietvaros tika sniegta arī tehniskā palīdzība no *EUAA*, *Frontex*, *IOM* un *UNHCR*. Kopumā dalībvalstis ziņoja par labu sadarbību arī atpakaļuzņemšanas jomā.

Melnkalne un Eiropas Savienība 2023. gada 16. maijā parakstīja jaunu statusa nolīgumu par operacionālām darbībām, ko Melnkalnē veic Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*)²⁷. Jaunais nolīgums pēc valsts iestāžu pieprasījuma ļaus norīkot *Frontex* darbiniekus jebkurā Melnkalnes teritorijas vietā. Abas kopīgās operācijas, kas tiek veiktas, pamatojoties uz pašreizējo statusa nolīgumu, turpina īstenot robežšķērsošanas vietā ar Horvātiju un kopīgā jūras operācijā, kuras mērķis ir pastiprināt zilo robežu uzraudzību Adrijas jūrā. Kopumā robežu pārvaldības jomā Melnkalnei ar *Frontex* ir ļoti sekmīga sadarbība, kas pastiprināsies līdz ar jaunā statusa nolīguma īstenošanu.

EUAA ar Melnkalnes iestādēm 2021. gada decembrī parakstīja kopīgu ceļvedi. Lai racionalizētu patvēruma procedūras, ar *EUAA* atbalstu tika izveidota jauna vienība, kas izskata informāciju par izcelsmes valsti, izstrādāti apmācību moduļi un sagatavotas standarta operāciju procedūras.

4. Sadarbība drošības jomā

2014. gada septembrī Melnkalne un Eiropols parakstīja Nolīgumu par operatīvo un stratēģisko sadarbību. Gadu gaitā ir nepārtraukti uzlabojusies savstarpēji sniegtās informācijas kvalitāte un vēl vairāk nostiprinājusies sadarbība ar Eiropolu, jo īpaši izmantojot un pateicoties *EMPACT*, kas ļauj Eiropolam analizēt projektus un citas iniciatīvas. Četrām policijas vienībām, tajā skaitā Finanšu izlūkošanas vienībai un vienībai, kas atbildīga par cīņu pret organizēto noziedzību, ir tieša piekļuve Eiropola drošajam sakaru kanālam *SIENA*, kas nodrošina ātru, drošu un efektīvu informācijas apmaiņu ar Eiropolu un ES dalībvalstīm.

Melnkalnei ir viens sadarbības koordinators Eiropola galvenajā mītnē, un tā aktīvi sadarbojas ar Eiropola Eiropas Migrantu kontrabandas apkarošanas centru (EMKAC).

Lai īstenotu kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, Melnkalne 2019. gadā parakstīja divpusēju vienošanos ar Komisiju par terorisma apkarošanu. Melnkalne ir panākusi labu progresu šīs vienošanās īstenošanā.

5. Ieguldītāju pilsonības shēmas

2022. gada 31. decembrī tika izbeigta ieguldītāju pilsonības shēma. Tas ir atzinīgi vērtējams notikums un konkrēts turpmākais solis saistībā ar ieteikumiem, kas sniegti Piektajā ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu.

²⁷ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8354-2023-INIT/lv/pdf>.

Lai gan ieguldītāju pilsonības shēma ir izbeigta, Melnkalne turpina izskatīt pieteikumus, kas iesniegti līdz 2022. gadam. Saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā pēc Komisijas 2022. gada 28. marta ieteikuma par tūlītējiem pasākumiem attiecībā uz ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās atļaujas shēmām²⁸ Melnkalne pieteikšanās procesā ieviesa papildu pārbaudes procedūras, kas ļauj pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzēji ir iekļauti sankciju sarakstā vai atzīti par vienībām, kuru līdzekļi nāk no nelikumīgiem avotiem. Iekšlietu ministrija ir arī pieprasījusi, lai valsts drošības aģentūra veiktu papildu pārbaudes par pieteikumiem, kas saņemti no Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgajiem. Notiek arī *ex post* pārbaudes, lai noskaidrotu, vai pilsonība personām piešķirta saskaņā ar starptautiskajiem ierobežojošajiem pasākumiem un kādos gadījumos Melnkalnes pilsonība būtu atņemama.

Šajā sakarā Komisija turpinās uzraudzīt jebkuras norises, līdz būs apstrādāti visi neizskatītie pieteikumi.

6. Ieteikumi

Melnkalne ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un jārisina šādi jautājumi:

- a) jāveic steidzami pasākumi, lai saskaņotu Melnkalnes vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jānodrošina, lai saistībā ar nesen izbeigto ieguldītāju pilsonības shēmu neizskatītie pieteikumi tiktu pārbaudīti un apstrādāti saskaņā ar iespējami augstākajiem drošības standartiem.

²⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/recommendation-limit-access-individuals-connected-russian-belarusian-government-citizenship_lv.

ZIEMEĻMAĶEDONIJA

1. Vīzu politikas saskaņošana

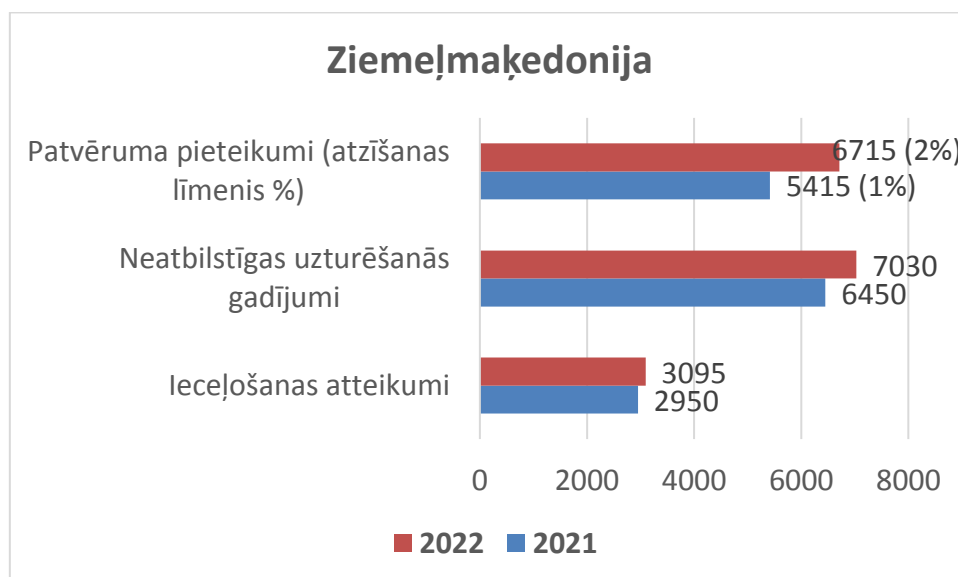
Ziemeļmaķedonija ir panākusi ievērojamu progresu, saskaņojot savu vīzu politiku ar ES vīzu politiku. Līdz šim ir tikai viena valsts, kurai ir bezvīzu režīms ar Ziemeļmaķedoniju, bet nav bezvīzu režīma ar ES (Turcija). 2023. gada janvārī Ziemeļmaķedonija atjaunoja vīzas prasību Botsvānas un Kubas valstspiederīgajiem. Turklāt 2023. gada martā beidzās un netika pagarināts lēmums uz laiku atļaut Azerbaidžānas valstspiederīgajiem ieceļot Ziemeļmaķedonijā bez vīzas.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgo dalībvalstīs iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaits pieauga par 24 % — 2022. gadā tika iesniegti 6715 pieteikumi salīdzinājumā ar 5415 pieteikumiem 2021. gadā. Atzīšanas līmenis ir 2 % (salīdzinājumā — 2021. gadā tas bija 1 %).

2022. gadā ES līmenī tika ziņots par 9 gadījumiem, kad Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgie neatbilstīgi šķērsojuši robežu; 2021. gadā bija 12 šādu gadījumu. To 2022. gadā atklāto Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgo skaits, kas uzturas neatbilstīgi, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 9 % (no 6450 neatbilstīgas uzturēšanās gadījumiem 2021. gadā līdz 7030 šādiem gadījumiem 2022. gadā). Ieceļošanas atteikumu skaits nedaudz pieauga par 5 % — no 2950 atteikumiem 2021. gadā līdz 3095 atteikumiem 2022. gadā.

Pagājušajā gadā bija vērojama tendence pieaugt: i) to atgriešanas lēmumu skaitam, kas izdoti attiecībā Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgajiem (2910 lēmumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 2320 lēmumiem 2021. gadā, pieaugums par 25 %), un ii) atgriezto personu skaitam (1590 personas 2022. gadā salīdzinājumā ar 985 personām 2021. gadā, pieaugums par 61 %). Dalībvalstis ziņo par labu sadarbību atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā, un atgriešanas rādītājs 2022. gadā palielinājās par 55 % atgriešanas gadījumu salīdzinājumā ar 42 % 2021. gadā.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Ziemeļmaķedonija ir sekmīgi sadarbojusies ar ES, īstenojot ES rīcības plānu attiecībā uz Rietumbalkāniem.

Ziemeļmaķedonija aktīvi darbojas jauktu migrācijas plūsmu pārvaldībā vienā no galvenajiem neatbilstīgas migrācijas tranzīta maršrutiem. Tomēr kontrabandas veidā ievesto migrantu skaits joprojām ir augsts, tāpēc prioritārā kārtā ir jāuzlabo kontrabandas tīklu apkarošana.

Ziemeļmaķedonija strādā, lai stiprinātu savu patvēruma sistēmu attiecībā uz personām ar īpašām vajadzībām un nepavadītiem nepilngadīgajiem. Tomēr joprojām ir nepieciešams progress sistemātiskā migrantu reģistrācijā. Vēl ir jāpabeidz un jāpieņem ārkārtas situāciju plāns lielu migrācijas plūsmu pārvaldībai.

Ziemeļmaķedonija turpināja sadarbīties ar dalībvalstīm migrācijas un robežu pārvaldības jomā. Sadarbības piemēri ietvēra ekspertu vizītes, informācijas un paraugprakses apmaiņu, tehnisko aprīkojumu un apmācības kursus.

Joprojām tiek īstenoti atpakaļuzņemšanas nolīgumi, un kopumā dalībvalstis ziņoja par labu sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā, izņemot vienu dalībvalsti, kas ziņoja par uzlabojumu nepieciešamību.

Ziemeļmaķedonija 2022. gada oktobrī ir parakstījusi statusa nolīgumu par operacionālām darbībām, ko Ziemeļmaķedonijā veic Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*)²⁹. Pēc statusa nolīguma stāšanās spēkā 2023. gada 1. aprīlī, 2023. gada 19. aprīlī tika sākta kopīga operācija, norīkojot 110 darbiniekus, kas sniedz atbalstu robežkontrolē un neatbilstīgas migrācijas un pārrobežu noziedzības pārvaldībā visā robežas posmā ar Grieķiju. Kopumā robežu pārvaldības jomā Ziemeļmaķedonija ar *Frontex* ir izveidojusi ļoti plašu un sekmīgu sadarbību, kas pēc statusa nolīguma stāšanās spēkā 2023. gada aprīlī ir vēl vairāk nostiprināta.

Attiecībā uz sadarbību ar *EUAA* sadarbības ceļvedis laikposmam no 2020. gada oktobra līdz 2022. gada septembrim joprojām ir svarīgs instruments, kas stiprina patvēruma sistēmu, jo īpaši attiecībā uz personām ar īpašām vajadzībām un nepavadītiem nepilngadīgajiem, izvēršot apmācību par patvērumu un uzņemšanu, paaugstinot patvēruma lēmumu kvalitāti un pilnveidojot neaizsargātu migrantu un nepavadītu nepilngadīgo uzņemšanas sistēmu. *EUAA* un Ziemeļmaķedonija pašlaik izstrādā trešās paaudzes ceļvedi, savukārt otrās paaudzes ceļvedis, lai nodrošinātu nepilnību novēršanu, tika paplašināts.

4. Sadarbība drošības jomā

Eiropols 2007. gada janvārī parakstīja stratēģisko nolīgumu ar Ziemeļmaķedoniju, savukārt 2011. gada septembrī tika parakstīts darbības nolīgums. Sadarbības un informācijas apmaiņas līmenis ar Eiropolu ir labs, un 2022. gadā tas uzlabojās. Kopš 2015. gada Eiropolā darbojas sadarbības koordinators no Ziemeļmaķedonijas. Ziemeļmaķedonijas tiesībsardzības iestādes sniedz informāciju par konfiscētajiem ieročiem un arestētajiem aizdomās turamajiem, kā arī sniedz atsauksmes, ja tas pieprasīts saistībā ar operacionālām darbībām. Ziemeļmaķedonija piedalās arī *EMPACT*.

Pateicoties labajam progresam, kas gūts, īstenojot terorisma apkarošanas īstenošanas noteikumus saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, Ziemeļmaķedonija 2022. gada 9. decembrī ar Komisiju parakstīja pārskatītos noteikumus, kuros ietvertas jaunas darbības un vērienīgāki mērķrādītāji.

5. Ieguldītāju pilsonības shēmas

²⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12896-2022-INIT/lv/pdf>.

Ziemeļmaķedonijas pilsonības likums ļauj bez iepriekšējām uzturēšanās prasībām iegūt pilsonību personām, kuras pārstāv valsts “īpašas ekonomiskās intereses”. Laikposmā no 2005. gada līdz 2022. gadam īpašu ekonomisko interešu dēļ pilsonību ieguva 121 cilvēks (salīdzinājumā ar 40 negatīviem lēmumiem)³⁰. Komisija atkārtoti uzsver, ka šā likuma īstenošanai nevajadzētu būt par pamatu tam, ka pilsonība tiek sistemātiski piešķirta apmaiņā pret ieguldījumu, jo to var izmantot, lai apietu ES īstermiņa vīzu procedūru un ar to saistīto padziļināto individuālo migrācijas un drošības risku novērtējumu, un tādējādi ietekmēt bezvīzu režīmu.

6. Ieteikumi

Ziemeļmaķedonija ir rīkojusies, lai izpildītu vairumu Komisijas iepriekšējo ieteikumu. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un jārisina šādi jautājumi:

- a) jāturpina gūt labus panākumus vīzu politikas saskaņošanā;
- b) nevajadzētu pieļaut iespēju sistemātiski iegūt pilsonību īpašu ekonomisku interešu gadījumā.

³⁰ Pārbaudes ziņojums par Ziemeļmaķedoniju, 2023. gada jūlijs, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-07/MK%20Cluster_1%20Draft%20screening%20report_external%20version.pdf.

SERBIJA

1. Vīzu politikas saskaņošana

2022. gada sākumā Serbijai bija bezvīzu režīms ar 22 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza. Nesaskaņotība ar ES vīzu politiku bija viens no faktoriem, kas palielināja neatbilstīgu migrāciju uz ES Rietumbalkānu maršrutā. Tas jo īpaši attiecās uz Burundi, Kubas, Indijas, Tunisijas un Turcijas valstspiederīgajiem, kuri varēja ieceļot Serbijā bez vīzām un pēc tam neatbilstīgi šķērsot dalībvalstu ārējās robežas. Šīs problēmas risināšanai bija nepieciešama tūlītēja un padziļināta saziņa starp Komisiju un Serbijas iestādēm.

Šīs sadarbības un saskaņoto centienu rezultātā Serbija atjaunoja vīzas prasības attiecībā uz Burundi (2022. gada 21. oktobris, ieviestas nekavējoties), Tunisiju (2022. gada 21. oktobris, ieviestas 2022. gada 22. novembrī), Gvineju-Bisavu (2022. gada 1. decembris, ieviestas 2022. gada 6. decembrī), Indiju (2022. gada 9. decembris, ieviestas 2023. gada 1. janvārī), Bolīviju un Kubu (2022. gada 27. decembris, ieviestas attiecīgi 2023. gada 10. februārī un 2023. gada 13. aprīlī).

Pašlaik Serbijai bezvīzu režīms joprojām ir ar 16 valstīm, kas iekļautas to valstu ES sarakstā, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza, proti, Armēniju, Azerbaidžānu, Bahreinu, Baltkrieviju, Indonēziju, Jamaiku, Kataru, Kazahstānu, Kirgizstānu, Krieviju, Kuveitu, Ķīnu, Mongoliju, Omānu, Surinamu un Turciju.

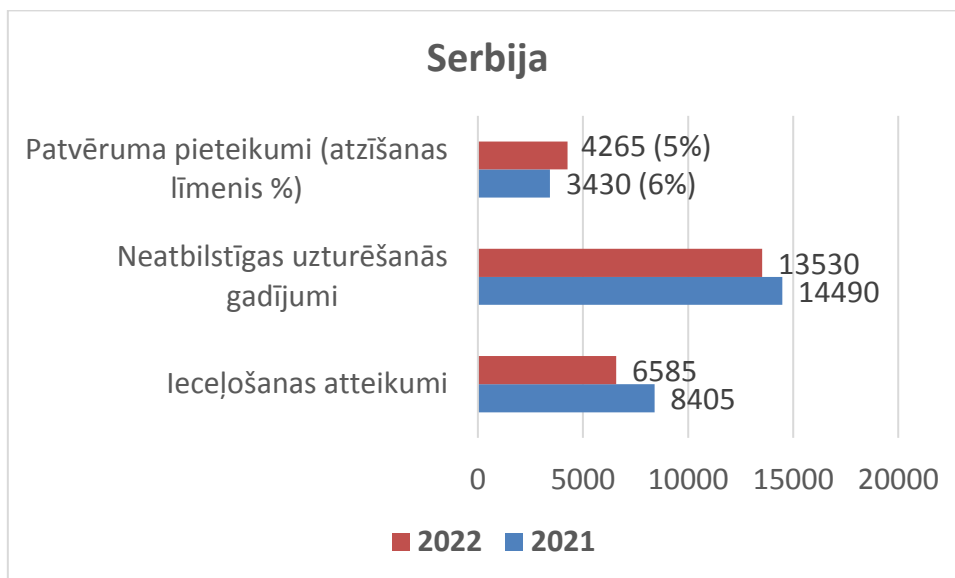
Komisija sagaida turpmāku vīzu saskaņošanu saskaņā ar Serbijas iestāžu apņemšanos un cer saņemt no Serbijas sīkāku informāciju par izziņoto “vīzu saskaņošanas plānu” un tā faktisko īstenošanu.

2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2022. gadā saglabājās iepriekšējo gadu tendence — Serbijas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 4265 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 24 % vairāk nekā 2021. gadā (3430). Atzīšanas līmenis nedaudz pazeminājās no 6 % 2021. gadā līdz 5 % 2022. gadā.

Tika konstatēti 32 gadījumi, kad Serbijas valstspiederīgie neatbilstīgi šķērsoja dalībvalstu ārējās robežas (2021. gadā — 37 gadījumi). To Serbijas valstspiederīgo skaits, kuri dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, turpināja samazināties — 13 530 cilvēki 2022. gadā salīdzinājumā ar 14 490 cilvēkiem 2021. gadā (samazinājums par 7 %). 2022. gadā to Serbijas valstspiederīgo skaits, kam atteica ieceļošanu ES, samazinājās par 22 % (8405 valstspiederīgie 2022. gadā salīdzinājumā ar 6585 valstspiederīgajiem 2021. gadā).

Serbijas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits (5705 lēmumi 2022. gadā salīdzinājumā ar 6045 lēmumiem 2021. gadā) samazinājās par 6 %, savukārt atgriezto personu skaits palielinājās par 5 % (3190 personas 2022. gadā salīdzinājumā ar 3035 personām 2021. gadā) un atgriešanas rādītājs palielinājās no 50 % 2021. gadā līdz 56 % 2022. gadā.

Avots: Eurostat

3. Sadarbība migrācijas, robežu pārvaldības un atpakaļuzņemšanas jomā

Kopš 2022. gadā pieaug daļībvalstu ārējo robežu neatbilstīgas šķērsošanas gadījumi, Serbija ir sekmīgi sadarbojusies ar ES, īstenojot ES rīcības plānu attiecībā uz Rietumbalkāniem, un palīdzējusi pārvaldīt jaukto migrācijas plūsmu uz ES.

2022. gada augustā Serbija pieņēma jaunu integrētas robežu pārvaldības stratēģiju 2022.–2027. gadam un rīcības plānu 2022.–2024. gadam. Lai atklātu un novērstu bēgļu un migrantu kontrabandu, robežuzraudzības uzlabošanai un centienu palielināšanai arī turpmāk jābūt prioritātei.

Jāpastiprina centieni identificēt un reģistrēt migrantus un starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus, tajā skaitā uzņemšanas centros. Patvēruma sistēmas stiprināšana un spēja atgriezt migrantus, kuriem nav likumīgu uzturēšanās tiesību, joprojām ir svarīgas turpmākā darba jomas, kurās ir palielināts Komisijas atbalsts.

2022. gadā Serbija veica vairākus pasākumus, lai izvirzītu stingrākas prasības Serbijas vīzu saņemšanai un ieceļošanai Serbijā. Šie grozītie nosacījumi tika publicēti un plaši izplatīti valdības tīmekļa vietnēs, kā arī iekļauti Starptautiskās Gaisa transporta asociācijas operacionālajā platformā, ko izmanto aviosabiedrības, reģistrējot pasažierus lidojumiem uz Serbiju. Serbijas diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību pārstāvji apspriedās ar lielāko aviosabiedrību birojiem to akreditācijas valstīs, kas atzītas par tādām, kuras izmanto ceļotāji, kas ļaunprātīgi izmanto bezvīzu režīmu. Serbijas iestādes arī apspriedās ar visu lielāko aviosabiedrību pārstāvjiem Belgradā, kā arī ar tūrisma organizācijām, kas strādā ar to cilvēku izcelsmes valstīm, kuri, iespējams, ļaunprātīgi izmanto Serbijas bezvīzu režīmu.

Serbija turpināja sadarbīties ar dalībvalstīm migrācijas un robežu pārvaldības jomā. Sadarbības piemēri ietvēra finansējumu, tehnisko palīdzību, kopīgas robežpatruļas un apmācības kursus. ES tehniskā palīdzība atbalsta integrētas robežu pārvaldības stratēģiju 2022.–2027. gadam, jo īpaši attiecībā uz neatbilstīgu migrantu efektīvu reģistrāciju, to datu apstrādi, kā arī koordināciju starp institūcijām migrācijas pārvaldības sistēmā un atgriešanas procedūrām vai nu izcelsmes valstī, vai iepriekšējā ieceļošanas valstī. Ar ES finansējumu tiek atbalstīta arī Bēgļu un migrācijas komisariāta pārvaldīto uzņemšanas un patvēruma centru darbība, tajā skaitā veselības aprūpes pakalpojumi, sociālā palīdzība un bērnu un neaizsargāto iedzīvotāju grupu izglītība. Ar ES un dalībvalstu atbalstu

Starptautiskā Migrācijas organizācija (*IOM*) īsteno atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās un reintegrācijas programmu, kas veido Serbijas atgriešanas sistēmas spējas un atvieglo iesaistīšanos atbalstītas brīvprātīgas atgriešanās procesā.

Kopumā *Frontex* un dalībvalstis ziņo par labu sadarbību arī atpakaļuzņemšanas jomā.

Tomēr ir konstatētas problēmas saistībā ar to trešo valstu valstspiederīgo atpakaļuzņemšanu, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi un ir ieradušies ES, izmantojot Rietumbalkānu maršrutu. Šajā kontekstā Komisija pieprasīja Serbijai sadarboties visaugstākajā līmenī, lai nodrošinātu, ka gadījumā, ja šo valstspiederīgo iesniegtie patvēruma pieteikumi tiks noraidīti, Serbija tos uzņems atpakaļ, piemērojot ES un Serbijas atpakaļuzņemšanas nolīguma klauzulu par trešo valstu valstspiederīgajiem.

Serbija ir noslēgusi statusa nolīgumu par Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras (*Frontex*) operacionālām darbībām Serbijā³¹, kurš stājās spēkā 2021. gada 1. maijā un kurā paredzēts izvietot Eiropas Robežu un krasta apsardzes pastāvīgā korpusa vienības ar izpildpilnvarām Serbijas teritorijā. Pirmā operācija saskaņā ar statusa nolīgumu sākās 2021. gada 16. jūnijā uz Serbijas un Bulgārijas robežas. 2022. gada decembrī šī kopīgā operācija tika paplašināta, iekļaujot robežšķērsošanas vietas gar Serbijas un Ungārijas robežu. Sarunas par jaunu statusa nolīgumu ir sākušās 2023. gada maijā, un pašlaik tās vēl turpinās.

Serbija kopā ar ES Patvēruma aģentūru ir ieviesusi kopīgu ceļvedi, kas atbalsta valsts patvēruma un uzņemšanas sistēmas turpmāku izstrādi atbilstīgi ES standartiem. Serbija ir iesaistījies *EUAA* uzņemšanas iestāžu tīklā.

4. Sadarbība drošības jomā

Serbija turpināja labo sadarbību ar Eiropu un palielināja drošā kanāla *SIENA* izmantošanu. Laikposmā no 2021. gada līdz 2022. gadam nosūtīto ziņojumu skaits pieauga par 15 %. *Eurojust* un Serbija ir turpinājušas savu labo sadarbību krimināllietās, jo īpaši ar Serbijas sadarbības prokurora palīdzību (norīkots kopš 2020. gada marta) *Eurojust* galvenajā mītnē.

Serbija aktīvi piedalās *EMPACT*. 2022. gadā Serbija piedalījās 67 operatīvajās darbībās un bija vienas operatīvās darbības (operatīvās rīcības plānā par kaņepēm, kokaīnu un heroīnu) līdzvadītāja. Serbija turpināja piedalīties *EMPACT* vienotās rīcības dienās.

Lai īstenotu kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, Serbija ar Komisiju 2019. gadā parakstīja divpusēju vienošanos par terorisma apkarošanu. Serbija iesniedza regulārus ziņojumus, taču ir vajadzīgs turpmāks progress, lai vienošanās īstenošanu varētu uzskatīt par apmierinošu, konkrētāk — pēc iepriekšējo stratēģiju termiņa beigām 2021. gadā Serbija vēl nav pieņēmusi jaunu stratēģisko satvaru terorisma apkarošanai un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai un apkarošanai.

Serbija nav pabeigusi drošības dienestu un Nacionālās drošības padomes funkciju un prakses analīzi saistībā ar kriminālizmeklēšanu veikšanu smagās un organizētās noziedzības jomā, lai gan sagatavošanās darbs ir sākts. Ir labi organizēta sadarbība ar *CEPOL*, *Eurojust*, Eiropu un Interpolu, jo īpaši ieroču kontrabandas un narkotiku kontrabandas jomā un cīņā pret augsta līmeņa organizētās noziedzības grupām. Serbijai ir jāturpina palielināt Organizētās noziedzības prokuratūras tehniskās, finanšu un cilvēkresursu spējas, lai tā varētu neatkarīgi veikt savus pienākumus (tajā skaitā iekārtojot telpas jaunu darbinieku uzņemšanai). Serbijai sava uz lietām balstītā pieeja ir jāpielāgo stratēģijai, kas

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A22020A0625%2801%29>.

vērsta pret noziedzīgām organizācijām, un tā vietā, lai koncentrētos uz zemas vai vidējas nozīmes lietām, jākoncentrējas uz lietām, kas ieguvušas plašu rezonansi, ar nolūku sagraut lielas un starptautiskas organizācijas un konfiscēt aktīvus.

5. Paātrināta pilsonības iegūšana

2023. gada pirmajos mēnešos Serbijas valdība likumā par pilsonību ierosināja vairākus grozījumus, kas paredz iespēju steidzamības kārtā iegūt Serbijas pilsonību trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri Serbijā uzturējušies tikai īsu laiku, kuriem ir Serbijā iegūts vai Serbijas atzīts augstākās izglītības diploms un kuri ir pašnodarbināti vai nodarbināti Serbijas uzņēmumā.

Lai gan ES ievēro Serbijas suverēnās tiesības lemt par savu pilsonības un naturalizācijas politiku, Komisija kompetentajām Serbijas iestādēm ir paudusi bažas par iespējamiem Eiropas Savienībai radītiem drošības riskiem saistībā ar bezvīzu ieceļošanas tiesību iegūšanu steidzamības kārtā to valstu valstspiederīgajiem, uz ko citādi attiektos ES vīzas prasība. Pēc tam, kad Komisija pievērsās šim jautājumam, Serbijas valdība nolēma priekšlikumu atsaukt.

6. Ieteikumi

Serbija ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešams turpmāks progress un jārisina šādi jautājumi:

- a) jāturpina saskaņot Serbijas vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem nepieciešama vīza; tas jo īpaši attiecas uz valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) pēc iespējas drīzāk jāpabeidz sarunas par jauno *Frontex* statusa nolīgumu ar ES;
- c) pilnībā jāīsteno ES un Serbijas atpakaļuzņemšanas nolīguma klauzula par trešās valsts valstspiederīgajiem.

II. CITAS BEZVĪZU REŽĪMA VALSTIS

BEZVĪZU REŽĪMA VALSTIS, KURAS IZMANTO IEGULDĪTĀJU PILSONĪBAS SHĒMAS

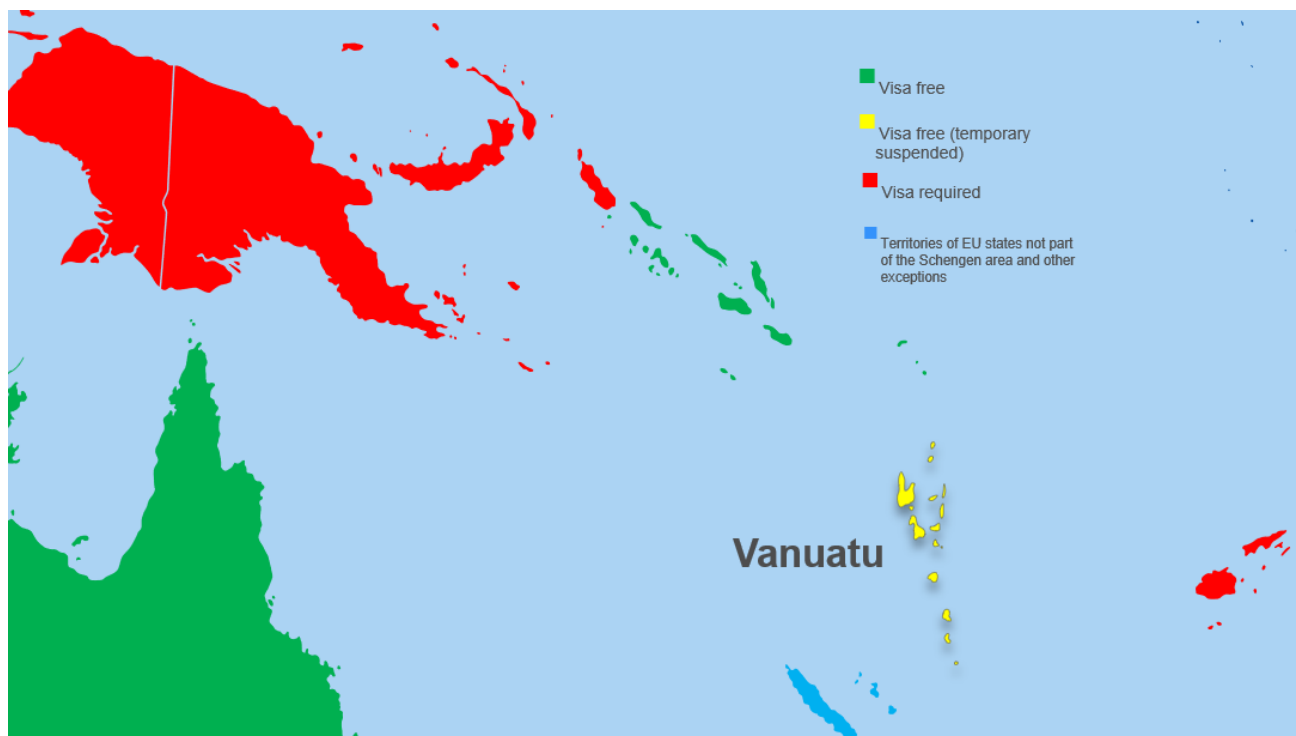
Lai gan ES ievēro suverēnu valstu tiesības pašām lemt par savām naturalizācijas procedūrām, ieguldītāju pilsonības shēmas, ko īsteno bezvīzu režīma trešās valstis un kas neatbilst principiem un nosacījumiem, uz kuriem pamatojas atbrīvojums no vīzu prasības, var radīt drošības riskus ES un tās dalībvalstīm.

ES ir īpaši nobažījies par ieguldītāju pilsonības shēmām, kas tiek komerciāli reklamētas kā tādas, kuras nodrošina bezvīzu režīmu ieceļošanai ES. Vīzu režīma atcelšanas nolīgumu mērķis ir atvieglot tiešus personiskus kontaktus starp ES un trešo valsti, nevis ļaut to citu trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kurām attiecas prasība par vīzas nepieciešamību, apiet ES īstermiņa vīzu procedūru, iegūstot pilsonību. Bezvīzu režīmu ieceļošanai ES nevajadzētu izmantot kā komerciālu preci, ko var pirkt un pārdot.

Šo jautājumu ir izvirzījis arī Eiropas Parlaments 2022. gada 9. marta rezolūcijā ar priekšlikumiem Komisijai par pilsonību un uzturēšanos, izmantojot ieguldījumu shēmas³². Citu pieprasījumu starpā rezolūcijā Komisija tika aicināta izdarīt pēc iespējas lielāku spiedienu, lai nodrošinātu, ka trešās valstis, kurās ir ieviestas ieguldītāju pilsonības shēmas un kuras gūst labumu no bezvīzu ieceļošanas režīma saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1806 II pielikumu, šīs shēmas atceļ, un iesniegt priekšlikumu grozīt Regulas (ES) 2018/1806 8. pantu, iekļaujot ieguldītāju pilsonības shēmu darbību kā pamatu tam, lai apturētu atbrīvojumu no vīzu prasības.

³² Eiropas Parlamenta 2022. gada 9. marta rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par shēmām pilsonības un uzturēšanās atļauju piešķiršanai saistībā ar ieguldījumiem (2021/2026(INL)).

VANUATU

Kopš 2015. gada Vanuatu ir īstenojusi ieguldītāju pilsonības shēmas, saskaņā ar kurām tā ir piešķirusi pilsonību citu valstu valstspiederīgajiem, kas iepriekš nav bijuši saistīti ar Vanuatu, un pieņēmusi pozitīvu lēmumu par lielāko daļu pieteikumu. Līdz 2021. gada martam Vanuatu saskaņā ar šādām shēmām izsniedza vairāk nekā 10 500 pasu, savukārt noraidījumu koeficients bija ārkārtīgi zems.

Laikposmā no 2017. gada līdz 2021. gadam Komisija pauda nopietnas bažas un brīdināja Vanuatu valdību par iespēju atjaunot vīzas prasību. Vanuatu sniegtie paskaidrojumi nebija pietiekami, lai kļiedētu šīs bažas. Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisija 2022. gada 12. janvārī pieņēma priekšlikumu Padomes lēmumam par vīzu režīma atcelšanas nolīguma ar Vanuatu apturēšanu³³. ES gadījumā tas bija pats pirmais priekšlikums, ar ko tika apturēts vīzu režīma atcelšanas nolīgums ar trešo valsti. Padome 2022. gada 3. martā pieņēma lēmumu par vīzu režīma atcelšanas nolīguma ar Vanuatu daļēju apturēšanu³⁴. Tā kā trūkumi, kuru dēļ nolīgums tika daļēji apturēts, netika novērsti, Komisija 2022. gada 12. oktobrī ierosināja pieņemt Padomes Lēmumu par nolīguma pilnīgu apturēšanu no 2023. gada 4. februāra³⁵. Šo lēmumu Padome pieņēma 2022. gada 8. novembrī³⁶. Līdz ar to Komisija 2022. gada 1. decembrī pieņēma deleģēto regulu saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1806

³³ Priekšlikums: Padomes Lēmums par Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanas daļēju apturēšanu (COM(2022) 6 final).

³⁴ Padomes Lēmums (ES) 2022/366 (2022. gada 3. marts) par to, lai daļēji apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu.

³⁵ Priekšlikums: Padomes Lēmums par Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanas pilnīgu apturēšanu (COM(2022) 531 final).

³⁶ Padomes Lēmums (ES) 2022/2198 (2022. gada 8. novembris) par to, lai pilnībā apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu.

8. panta 6. punkta b) apakšpunktu, precizējot, ka atbrīvojums no vīzas prasības visiem Vanuatu valstspiederīgajiem tiek apturēts no 2023. gada 4. februāra līdz 2024. gada 3. augustam³⁷.

Kopš daļējas apturēšanas stāšanās spēkā Komisija veido ciešāku dialogu³⁸ ar Vanuatu kompetentajām iestādēm, lai novērstu apstākļus, kas veicināja atbrīvojuma no vīzu prasības apturēšanu, un ļautu ES atcelt šo apturēšanu.

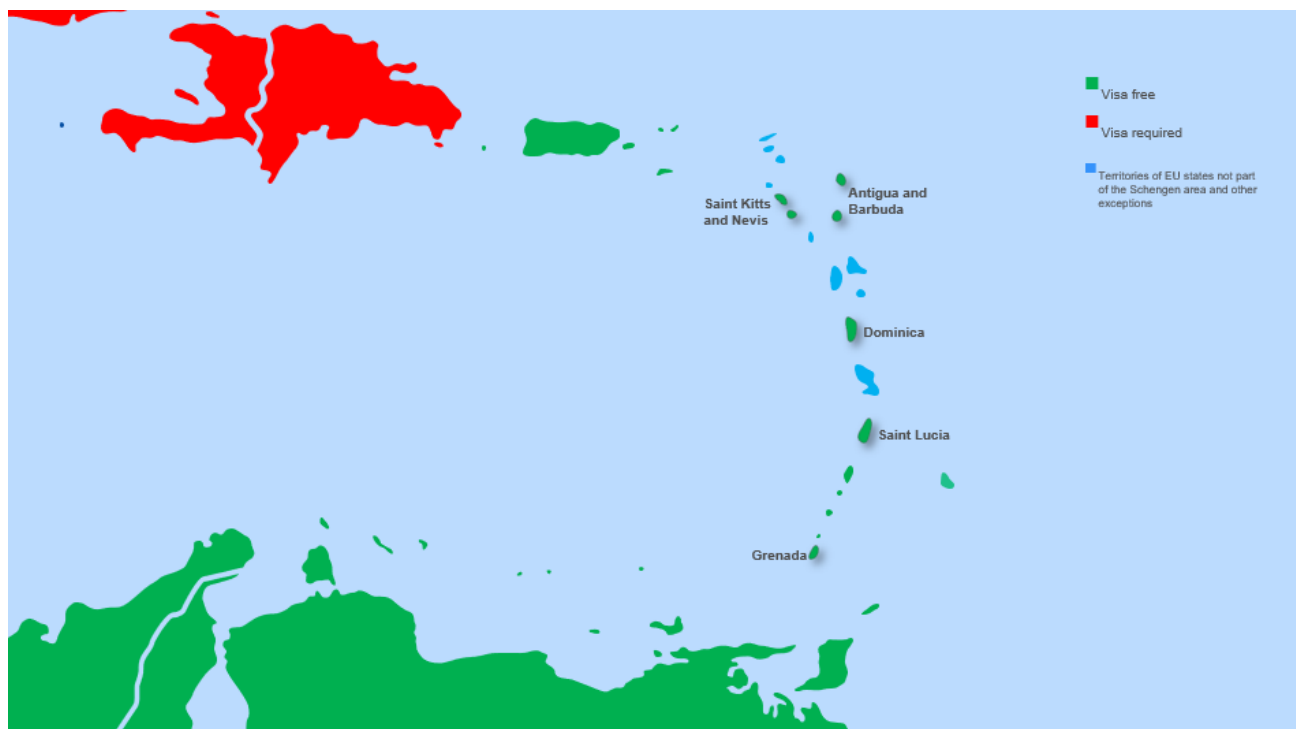
Lai stiprinātu ieguldītāju pilsonības shēmas drošību, 2023. gada martā Vanuatu valdība izdeva grozījumu Pilsonības likumā. Komisija joprojām veic šo tiesību aktu grozījumu novērtēšanu. Ir panākta vienošanās, ka nākamajā pastiprinātā dialoga sanāksmē Vanuatu detalizēti skaidros likumdošanas izmaiņas saistībā ar ieguldītāju shēmām, kuras valdība pieņēma martā.

Informācijas apmaiņa ar Vanuatu iestādēm turpināsies, līdz Komisija uzskatīs, ka tā ir ieguvusi pietiekami daudz informācijas, lai pabeigtu novērtējumu, kas vajadzīgs, lai noteiktu, vai apstākļi, kuru dēļ tika veikta apturēšana, ir novērsti vai joprojām pastāv. Atkarībā no šā novērtējuma rezultātiem Komisija ierosinās atcelt apturēšanu vai iekļaut Vanuatu to valstu sarakstā, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza, kā noteikts Regulas (ES) 2018/1806 8. panta 7. punktā.

³⁷ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2023/222 (2022. gada 1. decembris) par atbrīvojuma no vīzas prasības apturēšanu uz laiku visiem Vanuatu valstspiederīgajiem

³⁸ Regulas (ES) 2018/1806 8. panta 6. punkta a) apakšpunkts.

AUSTRUMKARĪBU VALSTIS

Kopš 2020. gada Komisija ir sadarbojusies ar piecām Austrumkarību jūras reģiona valstīm, kas izmanto ieguldītāju pilsonības shēmas (Antigvu un Barbudu, Dominiku, Grenādu, Sentkitsu un Nevisu un Sentlūsiju), lai iegūtu attiecīgu informāciju un datus par šīm shēmām, kas klasificētas kā tādas, kuras potenciāli apdraud ESAO Kopējā ziņošanas standarta integritāti, radot aizdomas par iespējamu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas darbībām³⁹.

Pamatojoties uz informāciju, kas saņemta no kompetentajām iestādēm, Komisija ir secinājusi, ka visās vērtējamajās ieguldītāju shēmās ir liels sekmīgo pieteikuma iesniedzēju skaits un ka līdz šim kopumā izsniegti vismaz 88 000 pasu. Dažās valstīs šis skaits pārsniedz 30 000 (34 500 pasu izdevusi Dominika, 36 742 — Sentkitsa un Nevisa). Tajā pašā laikā noraidījumu koeficients ir ārkārtīgi zems (3–6 %), un tas kopā ar īsajiem apstrādes laikiem (dažos gadījumos tikai divi mēneši) rada jautājumus par drošības pārbaudes pamatīgumu.

Sekmīgo pieteikuma iesniedzēju vidū ir valstspiederīgie, kuriem pretējā gadījumā būtu nepieciešama vīza, lai ieceļotu ES. Saskaņā ar saņemto informāciju galvenās pieteikuma iesniedzēju valstis ir Ķīna un Krievija, kā arī (citu starpā) Sīrija, Irāna, Irāka, Jemena, Nigērija un Lībija. Šajā sakarā Komisija atzinīgi novērtēja visu piecu Karību jūras reģiona valstu 2022. gada marta lēmumu apturēt Krievijas un Baltkrievijas valstspiederīgo pieteikumu izskatīšanu, reaģējot uz Krievijas agresiju pret Ukrainu.

Individuāliem ieguldītājiem un ģimenēm Karību jūras reģiona valstu shēmas, kurās pilsonību iegūst apmaiņā pret ieguldījumu, pašlaik ir vienas no lētākajām pasaulē. Noteiktos gadījumos izmaksas vienai personai nepārsniedz 100 000 USD. Pārējās vērtētās shēmas ir tikai nedaudz dārgākas.

Informācijas apmaiņa ar pieteikuma iesniedzēju izcelsmes valsti vai galvenās iepriekšējās dzīvesvietas valsti, pamatojoties uz saņemto informāciju, zināmā mērā notiek 4 no 5 novērtētajām valstīm. Tomēr šķiet, ka tas nenotiek sistemātiski. Visas piecas valstis sadarbojas ar CARICOM Īstenošanas aģentūras

³⁹ <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>.

noziedzības un drošības jautājumos (*IMPACS*) Apvienoto reģionālo sakaru centru (*JRCC*), kas palīdz iegūt konfidenciālu informāciju par katru pieteikuma dalībnieku. Tomēr neviena no novērtētajām valstīm nepieprasa uzturēties vai pat fiziski atrasties valstī pirms pilsonības piešķiršanas vai pat pieteikuma iesniegšanas procesa laikā.

Atsevišķos gadījumos visā pieteikšanās un pārbaudes procesā, tajā skaitā klātienes pārbažu un pieteikuma iesniedzēju iesniegto dokumentu verificācijas veikšanai, valstis izmanto privātus aģentus. Pārbaudes procesa kā ārpalpojuma uzticēšana privātiem uzņēmumiem ir papildu faktors, kas rada šaubas par piekļuvi tiesībsardzības un tiesu iestāžu informācijai izcelsmes valstī vai galvenās iepriekšējās dzīvesvietas valstī.

Visbeidzot, visas piecas valstis dažādā mērā dod iespēju sekmīgiem pieteikuma iesniedzējiem mainīt identitāti pēc pilsonības iegūšanas apmaiņā pret ieguldījumu. Antigvā un Barbudā un Dominikā tas ir atļauts piecus gadus pēc pilsonības iegūšanas, Grenādā pēc viena gada, Sentkitsā un Nevisā tas ir atļauts, iegūstot pilsonību. Atsevišķos gadījumos vārdu ir atļauts mainīt arī vairākkārt (saskaņā ar pieejamo informāciju vienīgi Sentkitsā un Nevisā to drīkst mainīt tikai vienu reizi).

Kopumā īsie apstrādes laiki, zemās maksas, liels pieteikumu skaits un zemie noraidījumu koeficienti, kā arī konkrēti drošības pārbaudes procedūru aspekti ir elementi, kas liecina, ka šādu shēmu darbība varētu radīt zināmus riskus ES dalībvalstu drošībai. Tas, ka sekmīgajiem pieteikuma iesniedzējiem pēc tam, kad iegūta jaunā pilsonība, ir atļauts mainīt savu identitāti, rada papildu iespējamus drošības riskus.

Kamēr turpinās divpusējās apspriedes, Komisija turpinās strādāt ciešā sadarbībā ar šīm trešām valstīm, lai pēc novērtējuma pabeigšanas rastu ilgtermiņa risinājumus. Šajā kontekstā Komisija sasauks ar divpusējiem vīzu režīma atcelšanas nolīgumiem izveidotās Apvienotās ekspertu komitejas, kuru mērķis ir uzraudzīt šo nolīgumu īstenošanu un izšķirt strīdus, kas izriet no to piemērošanas.

SECINĀJUMS

Komisija uzskata, ka visas astoņas ES kaimiņvalstis, kas novērtētas saskaņā ar šo ziņojumu, ir rīkojušās, lai izpildītu vairākus ieteikumus, kas sniegti Piektajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu. Komisija uzskata, ka Gruzija un Ukraina, kuru valstspiederīgajiem atbrīvojums no vīzu prasības piemērots pirms mazāk nekā septiņiem gadiem un par kurām vēl nepieciešams ziņojums attiecībā uz vīzu režīma liberalizācijas kritēriju izpildi, joprojām izpilda vīzu režīma liberalizācijas prasības. Tomēr visām astoņām valstīm ir jāveic turpmāki pasākumi, lai izpildītu Komisijas ieteikumus.

Dalībvalstis kopumā ziņo par labu sadarbību ar visām astoņām valstīm gan migrācijas, gan drošības jomā. Vairākām no šīm valstīm jāturpina izskatīt nepamatotus patvēruma pieteikumus, tajā skaitā pastiprinot dalību *EMPACT* un turpinot organizēt mērķorientētas informācijas kampaņas. Visām valstīm ir jāturpina panākt progresu vīzu politikas saskaņošanā, lai novērstu risku, ka trešo valstu valstspiederīgie bez vīzām ieceļo to teritorijā un pēc tam turpina neatbilstīgi ceļot uz ES. Ir vajadzīgi arī turpmāki centieni cīņā pret organizēto noziedzību un korupciju.

Vīzu režīma liberalizācija ir bijusi būtiska ES sadarbībā ar Rietumbalkānu un Austrumu partnerības valstīm migrācijas, drošības un tiesiskuma jomā. Tā sekmē mobilitāti un tiešus personiskus kontaktus, kā arī var rosināt būtiskas politikas reformas šajās valstīs. Šā procesa cieša uzraudzība turpināsies, tajā skaitā izmantojot augstāko amatpersonu sanāksmes, regulāras Tieslietu, brīvības un drošības apakškomitejas sanāksmes, kā arī ES un ziņojumā aptverto valstu savstarpējās diskusijas. Ar vīzu režīma liberalizācijas kritērijiem saistīto jautājumu uzraudzība arī turpmāk tiks aplūkota Komisijas ikgadējos paplašināšanās ziņojumos.

Komisija turpinās uzraudzīt arī visas bezvīzu režīma valstis, kas izmanto ieguldītāju pilsonības shēmas, un pastiprinās dialogu ar šīm valstīm, lai rastu ilgtermiņa risinājumus, kuru mērķis ir novērst ES īstermiņa vīzu procedūras iespējamo apiešanu un iespējamo izvairīšanos no tajā paredzētās padziļinātās individuālo migrācijas un drošības risku novērtēšanas.

Visbeidzot, Komisija turpinās īstenot jauno visaptverošo uzraudzības pieeju, kas izklāstīta tās 2023. gada 30. maija paziņojumā un attiecas uz visām bezvīzu režīma trešām valstīm. Pamatojoties uz minētā uzraudzības procesa rezultātiem, Komisija ārpus saviem ziņošanas pienākumiem turpinās ziņot par bezvīzu režīma trešām valstīm saistībā ar migrācijas un drošības problēmām.